

Netwerknieuws november 2012

in
verband met jongeren

De jongerenwerker als sociale professional

Ondernemend en opbouwend
werken met
jongeren en omgeving

Colofon Netwerknieuws

ISSN: 1567-5475
Uitgave: jaargang 9 nr. 2, november 2012
Redactie: Anne-Marie Poorthuis
Vormgeving: Jos Werkhoven, Uitgeverij De Arend
Drukwerk: Uitgeverij De Arend
Oplage: 500

Ondernemend en opbouwend werken met jongeren en omgeving

Na een periode van voorbereiding hebben we gedurende twee jaar in Ede, Wageningen en Renkum met financiering van de provincie Gelderland en gedurende één jaar in Rhenen en Wijk bij Duurstede met financiering van de provincie Utrecht, het netwerkprogramma *ivm*Jongeren gedraaid. Ambitie was om een werkwijze op gang te brengen waarbij jongerenwerkers uitgaan van de initiatieffkracht van jongeren en bouwen aan een omgeving die de initiatieffkracht van jongeren ondersteunt en stimuleert.

Dat is niet alleen een uitdaging voor de jongerenwerker zelf maar ook voor de gemeente als opdrachtgever, voor de welzijnsorganisaties als werkgever en voor de scholen als beroepsopleiders. Om die reden hebben we gedurende deze twee jaar steeds het gesprek georganiseerd tussen directie/managers van de welzijnsorganisaties, de jongerenwerkers, de ambtenaren van de betrokken gemeenten en de opleidingen voor jongerenwerk in de omgeving. Een breed scala aan onderwerpen is aan de orde geweest: prestatieafspraken, de pedagogische civil society, welkom in de samenleving, opleiden in het ondernemend en opbouwend werken met jongeren en omgeving, jongerenwerk nieuwe stijl, ondernemerschap jongeren, intern ondernemerschap jongerenwerker en de jongerenwerker als sociale professional. Ook hebben enkele jongerenwerkers inspelend op de actualiteit van dat moment het jongerenopbouwwerk nieuwe stijl uitgewerkt. Met name ondernemendheid blijkt een belangrijk thema, de ondernemendheid van jongeren, de eigen ondernemendheid van de jongerenwerker, de ondernemendheid van de buurt en speciaal de netwerkrelaties met ondernemers die graag willen investeren in jongeren.

De jongerenwerkers en ook opbouwwerkers hebben samen met hun netwerken veel in de praktijk geëxperimenteerd. In dit themanummer laten ze zien hoe ze investeren in jongeren en omgeving, hoe ze jongeren een perspectief bieden en uitdagen om stappen te zetten in ontwikkeling ook op momenten dat het even niet zo vanzelfsprekend is. Hoe ze intern ondernemen, hoe ze zich breed ontwikkelen als sociale professionals en tegelijkertijd aandacht blijven houden voor de specifieke vraagstukken van jongeren.

Dit themanummer bestaat uit verschillende delen. We beginnen met de werkwijze van *ivm*Jongeren, daarna de verhalen van Wageningen, Ede en Renkum. Netwerkonderzoekend bouwen aan je eigen praktijk, of te wel netwerkprogrammatisch werken van initiatief tot organisatie, is niet alleen een werkwijze voor jongerenwerkers, maar voor iedere sociale professional die wil ondernemen en organiseren. Voorbeelden daarvan beschrijven een opbouwwerker van Welstede die werkt met ouderen en de sportbuurtwerkers van Solidez die hun initiatief Buurtmix samen met buurtwerk en jongerenwerk verder hebben ontwikkeld. Aan het eind van dit themanummer vindt u nog enkele thema's en werkwijzen die gedurende deze periode zijn ontwikkeld, zoals praktijkleren, de werkplaats jongeren ondernemen en buurtregie. Dwars door het hele themanummer via blauwe balk onderaan de bladzijden leest u het verhaal van de wandelende onderzoeker over jongeren in de samenleving, verleden, heden en toekomst.

Ede, Wageningen en Renkum, 15 november 2012

Anne-Marie Poorthuis, projectleider *ivm*Jongeren en directeur Stichting Eigentijdse Verbindingen

Inhoud van het themanummer *ivm*Jongeren

1. *ivm*Jongeren
3. Inhoud van het themanummer *ivm*Jongeren
4. Jongeren leren organiseren
5. De jongerenwerker en regie op eigen werk
7. Het netwerkprogramma *ivm*Jongeren
9. De thema-analyse
10. De netwerkanalyse

12 t/m 58. *De wandelende onderzoeker*

12. **WAGENINGEN**
Maria Verkade en Jasper van Leeuwen
12. Ondernemend Jong in Wageningen
16. Rap
17. De sportieve omgeving
18. Een voorbeeld voor andere jongeren
20. **EDE**
Steffen Hylkema, Jeroen Telders, Hüseyin Öztas,
Kees van den Akker
20. Place2BU
23. Jongeren uit Harskamp creëren een Place2BU
25. Aan de slag
26. De beweging van consumeren naar zelf organiseren
28. Verbindingskunst in de praktijk
30. Verbindend organiseren
32. De werkgroepleden en hun betrokkenheid
34. Het leerwerkteam Ede
36. Organiseren van de talenteninzet van ouderen
38. Het vakmanschap van een welzijnswerker nieuwe stijl
41. Jongerenopbouwwerk nieuwe stijl

42. **RENKUM**
Kiki Miechels, Lenie Diepenbroek, Julieck Hardijzer,
Kevin Moorees
42. Makelaars tussen jongeren en omgeving
44. Wij zijn echt niet eng, hoor!
46. Jongerenwerk staat voor eigen kracht
48. Jongeren in Renkum de goede kant op leiden
50. De eigen weg bewandelen
51. Groei van jongeren
52. Buurtmix
54. Opzet Buurtmix Doorwerth
56. Solidez netwerkprogramma *ivm*Jongeren 2010-2012
59. Ontdek de ruimte Rhenen
60. Verkenning van het vraaggerichte
62. Praktijkleren *ivm*Jongeren
64. **_YOUNG_CONNECTED_**
66. Concept werkplaats Jongeren Ondernemen Rhenen
69. Op zoek naar ondernemendheid Rhenen
72. Buurtregie

Jongeren leren organiseren

Hoe kunnen jongeren regie hebben over eigen handelen en toch in verbinding zijn met alles om hen heen? Hoe verstaan jongeren de kunst om te bouwen aan netwerken, om een positie in te nemen in de wereld waarin ze leven, een relatie op te bouwen met de omgeving en zelf voorbeeld te zijn. Regie over eigen handelen vraagt veel organisatietalent van jongeren. Iedere jongere is daarin uniek, vraagt eigen aandacht om wat belangrijk is te integreren en op eigen wijze gestalte te geven. We zien een onderliggend patroon dat we hier nader uitwerken.

Jongerenwerkers stimuleren en ondersteunen jongeren

Jongerenwerkers stimuleren jongeren om regie te nemen over eigen handelen en ondersteunen jongeren bij het organiseren daarvan. We vertalen het patroon in een aantal praktische punten:

- **Neem een initiatief en bouw je eigen netwerk**

Jongeren stimuleren om hun eigen kracht te zien

en om te zetten in een initiatief, om van daaruit aan eigen netwerken te bouwen en te beseffen dat ze mensen kunnen vinden die betrokken zijn bij hun initiatief.

- **Besef je wereld, vind je eigen plek en investeer daarin**

'doe het voor Renkum' is een veel gehoorde uitspraak van jongerenwerker Lenie Diepenbroek en een manier om jongeren mee te krijgen. Het gaat om het besef van jongeren dat ze deel zijn van een wereld, dat je daar iets voor doet en dat je daarover in gesprek bent. Novib had enkele jaren geleden de slogan 'hoe groot is jouw wereld', een uitnodiging om besef te krijgen van je eigen wereld en van daaruit een steeds grotere wereld te ontdekken.

- **Verbind je in bepaalde situaties met de daar geldende sociale regels**

Jongeren voorbereiden op situaties die belangrijk voor hen zijn, zoals een activiteit, een sollicitatie, een gesprek met een ondernemer of met de wethouder enzovoort. Ze leren zich in bepaalde situaties verbinden met de daar geldende sociale regels. Zij leren om mensen te zoeken die hen daarbij kunnen helpen. Ze leren interacteren met hun sociale omgeving.

- **Voor wie wil je voorbeeld zijn en wie is jouw voorbeeld**

Jongeren een perspectief bieden door in het jongerenwerk rollen voor jongeren te creëren en rolmodellen zichtbaar te maken. Jongeren worden uitgedaagd voor een bepaalde rol, zoals sport-coach in Wageningen, lid van een jongerenwerkgroep in Ede, lid van een werkplaats in Rhenen of

De jongerenwerker en regie op eigen werk

organisator van een buurtmix in Renkum. Elke rol biedt ook weer een perspectief en daarmee biedt het jongerenwerk een ondersteunende structuur waarin jongeren zich kunnen ontwikkelen en ook weer rolmodel kunnen zijn voor andere jongeren.

- **Neem je regie en bouw aan je netwerk, je wereld, je omgeving en je voorbeeld**

Zien hoe jongeren relaties kunnen leggen en kunnen bouwen aan hun netwerk, wereld, omgeving en voorbeeld. Ontdekken wat bouwstenen zijn die aansluiten bij jongeren, hoe ze die kunnen benutten en steeds meer regie krijgen over hun eigen leven in een wereld die ze delen met anderen.

De jongerenwerker en regie op eigen werk

Net zoals het van jongeren organisatietalent vraagt om in de context van de samenleving te acteren, zo vraagt het ook organisatietalent van de jongerenwerker om in de context van het werk te acteren. Uitdaging is om regie te houden op eigen werk en ruimte te zoeken om mee te organiseren aan de voorwaarden daarvoor. We hebben aan een aantal thema's gewerkt:

- Intern ondernemerschap
- Voorbereiden van de eigen opdracht
- In interactie met de omgeving
- De jongerenwerker als sociale professional

Elk van deze thema's gaat over eigenheid in verbondenheid. Over de eigen motivatie van de jongerenwerker en zijn maatschappelijke opdracht. Over de eigen ondernemendheid van de jongerenwerker en de organisatorische context van het werk. Over de eigen inzet van de jongerenwerker en de netwerkverbanden in de omgeving. Over de eigen werkwijze van de jongerenwerker en de professionaliteit. Het vraagt veel creativiteit van de jongerenwerker om met respect voor

alles wat er is, bij de eigen organisatiekracht te blijven en een eigen unieke weg te bewandelen. Hoe ga je om met de opdracht van de gemeente? Hoe ga je om met de ruimte van de eigen organisatie? Hoe ga je om met de omgeving waarmee je interacteert? Hoe ga je om met professionaliteit? We werken deze thema's nader uit.

Vorbereiden van je eigen opdracht

De opdracht voor jongerenwerk wordt bepaald door de gemeente en via het beleid van de organisatie vertaald in een opdracht voor de jongerenwerker. Gemeenten, instellingen en jongerenwerkers zijn zoekende hoe ze de opdracht voor jongerenwerk kunnen formuleren. Hoe maak je het werk dat gefinancierd wordt meetbaar zonder op activiteitsniveau een opdracht te geven? Hoe kun je het ondernemend en opbouwend werken met jongeren en omgeving verwerken in prestatieafspraken? Hoe verantwoord je het leggen van relaties, het stimuleren van initiatieffrucht en het bouwen aan een toegankelijke omgeving voor jongeren? De opdracht aan het jongerenwerk vraagt voorbereiding.

Vorbereidende gesprekken, uitdaging en afstemming. Als jongerenwerker wil je graag een opdracht krijgen die overeenkomt met wat de praktijk van je vraagt. Door in relatie met de praktijk je mogelijke opdracht te onderzoeken, voor te bereiden en zichtbaar te maken, kun je zowel de gemeente als het beleid van je eigen organisatie inspireren. Je draagt bij aan de bewustwording van het werken met jongeren. Dit is meer dan verantwoorden van je werk binnen eerder gestelde kaders. Juist los van de bestaande kaders en gevoed door de actuele praktijk kun je tot een nieuwe opdracht komen. Een manager kan hier zinvol mee omgaan door als een onderzoeker nieuwsgierig te zijn naar de eigen (initiatief)kracht van de jongerenwerker en de mogelijkheden die dat biedt voor jongeren. Daarnaast kun je opdrachtgevers ook inspireren met mooie praktijken. Belangrijk is om zichtbaar te maken wat je doet in de praktijk en hoe jongeren daarin acteren. Mooi voorbeeld is een fotoboek dat Hüseyin Öztas heeft gemaakt van de oudejaarsviering die de werkgroep van het Soembaplein in Ede had georganiseerd. Dit soort voorbeelden geven ook ideeën om tot nieuwe manieren van verantwoording te komen.

Intern ondernemerschap

Intern ondernemen gaat over de kunst om ondanks bestaande regels en afspraken in de organisatie vanuit eigen initiatiefkracht als jongerenwerker iets te ondernemen, speelruimte te vinden binnen de bestaande context en anderen uit te nodigen om mee te doen. Als slimme ondernemer ga je eerst op zoek naar alles wat al betrokken is. Je focust niet op wat/wie nog niet wil, maar bouwt met wat wel al betrokken is en initiatieven neemt. Intern ondernemerschap heeft altijd een element van ongehoorzaamheid, want als je iets nieuws inbrengt dan past dat niet vanzelfsprekend in de bestaande organisatie. Vanuit een nieuw initiatief moet alles zich weer

opnieuw voegen. Dat vraagt nogal wat uitdaging.

In interactie met de omgeving

Jongerenwerkers werken niet alleen met jongeren, maar investeren ook in de ontwikkeling van een omgeving voor jongeren. De jongerenwerker bouwt mee aan de buurt als een zo geheten pedagogische civil society, aan een omgeving die besef heeft van jongeren, betrokken is, de wereld toegankelijk maakt en voorbeeld wil zijn.

De jongerenwerker als sociale professional

De jongerenwerker functioneert zelf ook als een netwerk, een wereld, en omgeving en een voorbeeld voor jongeren en werkt er voortdurend aan om zichzelf overbodig te maken. Enerzijds door jongeren zelf sterker te maken en anderzijds door de omgeving toe te rusten op jongeren.

Het netwerkprogramma *ivm*Jongeren

Het netwerkprogramma *ivm*Jongeren helpt jongerenwerkers om hun werk te organiseren in relatie met jongeren, de omgeving, de eigen organisatie en het professionele netwerk.

1. Kiezen van het thema

Kies een thema, dat zinvol, actueel en aantrekkelijk is zowel voor jezelf als voor anderen die erbij betrokken zijn en waar je ruimte voor wilt maken. Geef het thema een aantrekkelijke en uitnodigende naam.

2. Vaststellen periode

Een netwerkprogramma is altijd tijdelijk. Door periodiek opnieuw te starten maak je steeds opnieuw contact met je netwerken en houd je de aandacht levend. Per thema bepaal je de periode.

3. Maken van een thema-analyse (zie instrument)

Met behulp van een thema-analyse orden je je eigen verhaal en verzamel je alles wat je weet dat te maken heeft met het thema, zoals opmerkingen, uitspraken, initiatieven, voorbeelden, ideeën, activiteiten en netwerken.

4. Op gang brengen van het gesprek

Het gesprek is een belangrijk hulpmiddel om de aandacht voor het thema bewust te maken en verder te brengen. Uitdaging is dat het thema het gesprek van de dag wordt. We nemen het thema mee bij alles wat we doen. We gaan open in gesprek, zijn nieuwsgierig en zoeken naar diversiteit.

5. Stimuleren van initiatieven en voorbeelden

We gaan op zoek naar initiatieven en voorbeelden die te maken hebben met het thema. We stimuleren zowel jongeren, omgeving, eigen organisatie en professioneel netwerk om initiatieven te nemen en onderzoekend te bouwen aan het thema. Iedereen wordt uitgenodigd om daarbij uit te gaan van de initiatiefkracht van jongeren en zodanig te ondersteunen dat zij zichzelf als ondersteuner weer overbodig maken. De eigen kracht van jongeren waar we op inspelen is net zo divers als de samenleving, bijvoorbeeld jongeren die op eigen houtje of samen ondernemen, jongeren die graag een initiatief van iemand anders ondersteunen of de organisatie helpen en jongeren die de ruimte creëren voor anderen.

6. Analyseren en bouwen aan netwerken (zie netwerkanalyse)

Een netwerk bestaat niet alleen uit mensen, maar uit alles wat betrokken is, zoals ideeën, middelen, gedachten, bronnen, materialen, software enzovoort. Je begint met een brainstorm van deze ingrediënten. Daarna zoek je wie daarbij de schakels zijn. Vervolgens bereid je contacten voor en verken je posities van betrokkenheid. Daarmee komt het netwerk in beeld.

7. Zichtbaar maken van bouwstenen

Betrokkenheid, kennis, inzet en talent zijn bouwstenen om de aandacht voor het thema te organiseren en je werk

met jongeren vorm te geven. De kunst is om alles wat te maken heeft met het thema zichtbaar te maken en daarvoor alle media te benutten, zoals krant, tv, radio, tentoonstelling, website, nieuwsbrief, sociale media enzovoort.

8. Ontwerpen van een programmalijn en vormgeven aan activiteiten

Je ontwerpt een programmalijn voor de duur van het netwerkprogramma. De programmalijn begint met het introduceren van het thema en eindigt met de manifestatie. Daartussen worden met een bepaalde regelmaat ontmoetingen en activiteiten georganiseerd om de aandacht van de omgeving en de initiatiefkracht van jongeren levend te houden en het thema te ontwikkelen. Het ontwerpen van een programmalijn is een creatief proces. Je speelt ook in op gebeurtenissen die al plaats vinden, zoals een festival, een toernooi of een debat.

9. Afronden met een manifestatie van alle opbrengsten

We eindigen met een manifestatie waarin we alle opbrengsten rond het thema zichtbaar maken. Dat zijn de netwerken van betrokkenheid, de knooppunten in de kennis, de verbindingen die we met elkaar hebben gemaakt en de praktijk van jongerenwerk die nu verschijnt. Met de manifestatie wordt het thema afgerond en losgelaten. De aandacht voor jongeren wordt met een nieuw thema weer actueel gemaakt.

Thema-analyse

Naam thema Maak een kleine brainstorm van woorden om een pakkende naam te vinden voor je thema 	Verhaal Als je iemand tegenkomt wat vertel je dan over je thema? Wat is je verhaal?	Initiatieven Welke concrete initiatieven zijn er al waar je verbinding mee kunt maken? Welke concrete initiatieven ga je nemen?
Opmerkingen/uitspraken Wat hoor je over het thema? Wat zeggen mensen als je over je thema vertelt?	Ideeën, activiteiten en voorbeelden Welke ideeën komen op? Wat kun je allemaal gaan doen? Wat gebeurt er al? Welke voorbeelden?	Netwerk Met wie begin je het netwerk op te bouwen en wie kun je bijvoorbeeld betrekken bij een netwerkanalyse?
Tijdslijn Maak een tijdslijn vanaf de start van het thema tot en met de manifestatie waarmee je het thema afrondt. Welke periode werk je aan je thema? Welke ontmoetingsmomenten organiseer je als tussenstappen? Hoe bereid je de ontmoetingsmomenten voor? Wie breng je bij elkaar? 		

Netwerkanalyse voor initiatiefnemers

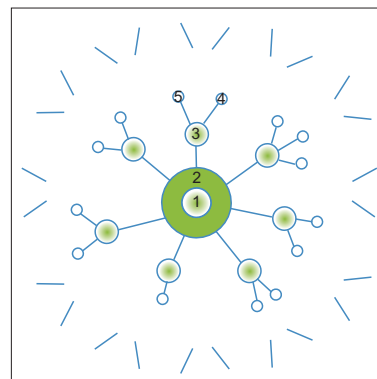
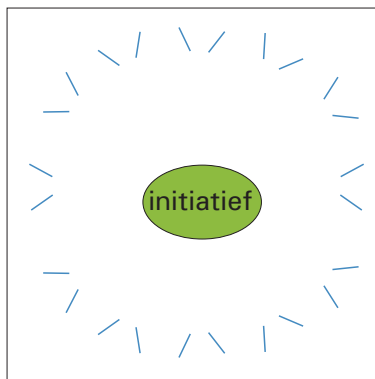
Een netwerkanalyse gebruik je voor het ontdekken en ordenen van het netwerk rond een bepaald initiatief of thema. Dit netwerk bestaat niet alleen uit mensen maar uit alles wat betrokken is bij een bepaald initiatief, zoals ideeën, middelen, gedachten, bronnen, materialen, software enzovoort. Je begint met een brainstorm van wat er allemaal betrokken is en zoekt daarbij de schakels. Daarmee komt het netwerk in beeld. Vervolgens kijk je hoe je contact kunt maken met deze schakels en onderzoek je de daadwerkelijke betrokkenheid.

Kern van het netwerk is het initiatief. Wordt het initiatief losgelaten dan valt het netwerk en alles wat erbij betrokken is langzamerhand weer uiteen. Door een nieuw initiatief is er weer een nieuwe kern en ontstaat er weer een actueel netwerk.

Tips

- Met een netwerkanalyse kun je het netwerkdenken op gang brengen als manier van ordenen van alles wat er is.
- Je kunt een netwerkanalyse alleen doen of samen met anderen.
- Gebruik bij een (gezamenlijke) netwerkanalyse een papieren tafelkleed. De horecagroothandel heeft verschillende maten.
- Zorg dat de tafels in de ruimte waar je aan de slag gaat met een netwerkanalyse groot genoeg zijn voor de maat van het tafelkleed.
- Geef iedere deelnemer een paar verschillende kleuren viltstiften. Het afwisselen van kleuren maakt het lezen van de brainstorm makkelijker.
- Ter voorbereiding kun je alvast een cirkel voor het initiatief en wat cirkels voor schakels op het tafelkleed zetten.
- Soms kan het handig zijn om eerst iedereen een individuele netwerkanalyse te laten maken en dan uit te wisselen. Als iedereen eerst zijn eigen initiatief en netwerk in beeld heeft kunnen brengen, heb je naast een rijke oogst vaak ook een betere basis voor samenwerking.

De netwerkanalyse bestaat uit vijf stappen

Stap 1 initiatief of thema

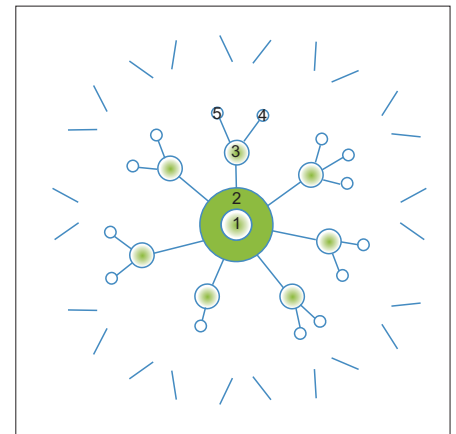
Kies een initiatief of thema waar je echt mee aan de slag wilt, geef dit een krachtige naam en zet dit in het midden van het tafelkleed.

Stap 2 ingrediënten

Schrijf per persoon aan de buitenranden van het tafelkleed alles wat opkomt dat betrokken is bij het netwerk, zoals ideeën, gedachten, middelen, mensen, gebouwen, software, instanties, beelden enzovoort. Neem ruim de tijd voor deze brainstorm. Ga nog niet overleggen of ordenen, maar laat het stromen. Er mag ook best een paar keer hetzelfde staan. Loop vervolgens rond het tafelkleed en lees wat aan de randen staat. Vraag zo nodig kort toelichting aan elkaar.

Stap 3 schakels

Zoek vervolgens naar de schakels tussen de ingrediënten en het initiatief. Kijk steeds naar feitelijke betrokkenheid van schakels en niet naar verwachtingen (bijvoorbeeld: dit zou hij moeten doen, vanwege zijn functie). Verbind via schakels de ingrediënten met het initiatief in het midden. Maak de schakels concreet, liefst met namen. Zo krijg je een netwerk in beeld om mee aan de slag te gaan.

Stap 4 voorbereiden contacten

Bereid nu het contact met je schakels voor. Je kunt schakels individueel benaderen of in een groep uitnodigen om in gesprek te gaan of bijvoorbeeld weer een netwerkanalyse te doen, zodat steeds meer netwerken rond het initiatief in beeld komen. Je maakt voor elke schakel een eigen verhaal, een vertaling van je initiatief met de ingrediënten waar een schakel bij betrokken is als inspiratie.

Stap 5 onderzoeken posities van betrokkenheid

Onderzoek vervolgens je contacten op daadwerkelijke betrokkenheid bij jouw initiatief of thema. In totaal kun je vijf posities van betrokkenheid onderscheiden in een netwerk:

1. Initiatiefnemers starten het initiatief, beginnen vaak alleen en gaan op zoek naar betrokkenheid.
2. Partners zetten hun schouders onder het initiatief, geven het voorbeeld, dragen het uit en accepteren de consequenties en maken het tot thema. Het gaat niet om wat ze zeggen, maar wat ze daadwerkelijk doen.
3. Schakels leggen relaties, zijn ambassadeurs, geven toegang tot bronnen en helpen gericht om iets als thema te organiseren.
4. Leveranciers brengen hun specialisme, middelen en materialen in.
5. Gebruikers benutten het netwerk dat ontstaat voor het vinden van antwoorden op vragen en als basis voor hun handelen.

ONDERNEMEND JONG IN WAGENINGEN: 'VANUIT

interview Petra Smolders, onderzoeksler

"We binden jongeren", met deze uitspraak begint sportbuurtwerker Jasper uit Wageningen het interview. Dat dit de jongerenwerkers Jasper en Maria in Wageningen daadwerkelijk lukt, blijkt uit de gesprekken met jongeren zelf.

Jasper heeft in Wageningen een sportnetwerk opgezet om deze binding tot stand te laten komen. De jongeren leren leiden, begeleiden en organiseren. "We bieden jongeren zoveel mogelijk ruimte, maar het moet wel betekenis voor ze hebben, ze moeten er wel van leren", licht hij toe. De jongerenwerkers zien het als hun taak om de jongeren te stimuleren om te leren. Daarbij is het belangrijk dat er een ontspannen sfeer, binding met elkaar en met de jongerenwerkers is. Het bredere perspectief is dat de jongeren een weg geboden wordt naar een fatsoenlijke toekomst. En het lijkt erop dat uiteindelijk alle jongeren voor die weg kiezen.

De basishouding van waaruit het jongerenwerk in Wageningen (Jasper van Leeuwen en Maria Verkade) de jongeren benaderd is: 'doen wat je kunt doen, niet doen wat je moet doen' oftewel 'wees ondernemend'. De focus ligt op het opbouwen van een vertrouwensband door middel van veel gesprekken, reflecteren, intensieve begeleiding en trajecten op maat. Het contact is heel direct. "Uiteindelijk wil je dat jongeren iets gaan doen wat ze kunnen en wat ze leuk vinden. Ze kunnen zelf zeggen waar ze mee aan de slag willen gaan." Door deze

benadering in hun werkwijze centraal te zetten worden de jongeren gestimuleerd en gemotiveerd om ondernemend te zijn. Zelf zaken regelen, veel verantwoordelijkheid dragen, nadenken over waar ze blij van worden en vandaar uit handelen. Het thema 'ondernemend jong' is dan ook op het lijf van beide jongerenwerkers geschreven.

De insteek van de jongerenwerkers in Wageningen is: 'als je [de jongere] het wil, moet je het zelf organiseren'.. 'wij ondersteunen'. Zo krijgen de jongeren verantwoordelijkheid over spullen die zij gebruiken. Ook het gebruik van spullen gebeurt op basis van vertrouwen, niet op basis van controle. Zo zijn er drie jongeren die de sleutel van de sporthal hebben, daarmee zijn ze verantwoordelijk en dragen zij zorg voor het beheer hiervan. Ook de spullen in het jongerencentrum die eerder achter slot en grendel stonden zijn nu vrij toegankelijk. De jongeren weten prima wat wel en niet kan, en dat ze zichzelf in de vingers snijden als ze er niet verantwoordelijk mee omgaan. Fouten maken mag bij Jasper en Maria, als je er daarna ook maar wat van leert.

Het thema 'ondernemend jong' komt zeer goed tot zijn recht in het sportcoach-project dat Jasper heeft opgezet.

Sportcoaches

Het zijn van 'sportcoach' is de laatste jaren uitgegroeid tot een voorbeeldfunctie; ze hebben aanzien. Ze

De wandelende onderzoeker

Floor Basten

VERTROUWEN VERANTWOORDELIJKHEID GEVEN'

organiseren leuke sport- en spelactiviteiten, dat wordt door de kinderen gewaardeerd. Ook spreken de sportcoaches kinderen aan als ze iets verstieren. Er wordt dus onderling gecorrigeerd, waarbij vaardigheden die de sportcoaches zich eigen hebben gemaakt worden ingezet. De sportcoaches zijn blij met de ontspannen sfeer waar zij zelf aan bij hebben gedragen en waar zij zuinig op zijn.

Een voorbeeld van die vaardigheden is bijvoorbeeld conflicthantering. Of zoals een jongerenwerker in netwerknieuws: in verband met jongeren, januari 2012 zegt: "Jongeren leren vaardigheden voor op de arbeidsmarkt, zoals organiseren, plannen, verantwoordelijkheid nemen, op tijd komen." De overkoepelende vaardigheden die voor de sportcoaches aangeboden worden en die ook in de interviews met de sportcoaches werden genoemd zijn: 'het ontdekken van eigen initiatieffrucht' en 'het werken om het initiatief te realiseren.'

Speelbus

Bij aankomst op het Meidoornplantsoen in Wageningen is de sfeer ontspannen. De reuze-trampoline wordt opgebouwd en het eerste kind slaat het ongeduldig gade. Zodra de laatste veren zijn vast gedraaid is hij de eerste die zich de lucht in laat katapulteren. De open houding van de sportcoach en de stagiaires valt direct op. Kinderen verzamelen zich langzaam bij de speelbus en elk van hen wordt met aandacht onthaald en direct van

een skelter of bal voorzien. De speelbus is een voormalig SRV-wagen die alleen onder begeleiding door de kinderen mag worden betreden. Een regel die door de kinderen als vanzelfsprekend gezien wordt.

Typerend is dat de jongeren (sportcoach en stagiaires) het spelen en bewegen niet alleen faciliteren, maar zelf ook actief deelnemen. Sportcoach Akaash verwoordt deze aanpak als volgt: "Dat je ziet dat die kinderen er plezier in hebben, dat is toch het leukst.....activiteiten laten doen waar ze iets van leren, dat is het mooiste." Hij merkt verder dat hij als rolmodel fungeert; jongere kinderen vertellen hem dat ze ook sportcoach willen worden. Het traject dat hij heeft doorlopen om

Terwijl het netwerkprogramma ivmJongeren liep, wandelde ik er als onderzoeker naast en doorheen en achteraan. Ik was bij regiobijeenkomsten, interviewde direct betrokkenen, had verdiepende onderzoeksgesprekken over het vak van jongerenwerk en onderhield nauw contact met Anne-Marie en Gerdine waarin we onze bevindingen uitwisselden. Mijn rol was beschouwend en dat vroeg om een zekere afstand. Anders dan bij veel onderzoek gewoon is, wordt bij netwerkonderzoek die afstand niet gebruikt om

sportcoach te worden, heeft hem tevens geleerd om voor een groep te staan. Daarnaast heeft hij ook een scholarship van de Richard Krajicek Foundation weten te bemachtigen. Kortom, het worden van sportcoach heeft hem verschillende dingen gebracht en bovendien is hij ook van betekenis voor andere kinderen uit Wageningen. Doordat de kinderen dezelfde gezichten zien bij de speelbus, kan er een band ontstaan. Ook buiten de werkzaamheden om worden de sportcoaches op straat herkend door de kinderen.

Pomona

In de wijk Pomona is de sportcoach met een paar jongens aan het voetballen in de speelkooi, die op initiatief van jongeren in 2006 gerealiseerd is. De aanwezige sportcoach vindt dat het zwaartepunt van zijn werkzaamheden ligt in het zelf actief meedoen en luisteren en vragen naar wat kinderen willen doen. Met de inzet van de sportcoach, wordt het voor zoveel mogelijk kinderen mogelijk gemaakt om te komen spelen. Zo wordt bijvoorbeeld een tweeling opgehaald en thuisgebracht zodat ze niet alleen een drukke straat hoeven over te steken. Hierdoor wordt gewerkt aan het bereiken en betrekken van kinderen uit de buurt. Ook ontstaat er door herkenning (altijd dezelfde sportcoaches op een locatie) binding met de buurt.

Nude

In de sporthal in de Nude zijn de wat grotere jongens (basisschoolleeftijd) bezig aan een partijtje zaalvoetbal. De meisjes hebben net daarvoor een uurtje zelfverde-

diging gehad, jongens zijn daar niet welkom. Deze mogen zich nu uitleven met een voetbal en paaltjes. De sportcoach maakt zijn spel af en vertelt over wat hij geleerd heeft van het sportcoach-traject. Mede door de internationale school die in hetzelfde blok staat, heeft hij leren omgaan met verschillende doelgroepen. Ook heeft hij geleerd les te geven. Een scheldwoord dat een fanatieke speler ontglipt, wordt met een korte opmerking gecorrigeerd. Het clubje 'ongeregeld', regelt zich vanzelf. Het zelforganiserend vermogen is hoog, de gelijkwaardigheid tussen de kinderen is voelbaar. De sportcoach vertelt dat hij ook enig respect ontleent aan het zijn van sportcoach, hij komt wel eens tussenbeide bij een vechtpartij bijvoorbeeld. "Ze kijken tegen je op omdat je dingen voor ze organiseert" legt hij uit. Dat ze daardoor van straat af zijn en geen of minder katten-

als het ware geen last te hebben van de praktijk, maar om een onderzoeksruimte te scheppen ten gunste van en samen met de praktijk. Ten gunste van, omdat die ruimte nieuwe en andere observaties mogelijk maakt en tegelijkertijd de aandacht van de onderzoeker bijstuurt. Samen met, omdat die ruimte de context biedt voor een onderzoeksleertraject waarin het onderzoek samen met betrokkenen wordt uitgevoerd en leren in het onderzoek centraal staat. Als onderzoeker ben ik niet de toetssteen voor wat waar is en overrule ik niet de

kwaad uithalen is daarnaast ook een goede motivatie. Het jaar dat hij sportcoach was, heeft zijn keuze voor een opleiding bepaald. Hij volgt nu de opleiding Sport en Beweging op het ROC.

Succesformule

Een van de succesfactoren van de sportcoaches wordt door een van hen als volgt geformuleerd: "Dat je de kinderen iets te bieden hebt, een activiteit, waardoor ze van de straat zijn." De verantwoordelijkheid die de sportcoaches daarbij krijgen, en de daar op volgende betrokkenheid, is net zo belangrijk. En ondanks dat de titel sportcoach niet zo maar te bemachtigen is, zijn alle sportcoaches bescheiden en betrekken zonder uitzondering ook de bijdrage van de andere jongeren in hun verhaal. Gelijkwaardigheid, vertrouwen in zichzelf en in elkaar, het hebben van een perspectief en het (durven) maken van keuzes zijn factoren die dit project voor de sportcoaches zeer succesvol maakt.

Ondernemend Jong

Het sportcoach-project is zo succesvol dat jongerenwerk Wageningen er over na heeft gedacht om eenzelfde project op te zetten rondom een andere activiteit, namelijk koken. Zij hebben hiervoor een subsidie gekregen en gaan daar de komende paar jaar mee aan de slag. De succesfactoren die gelden voor de sportcoaches zijn een goede basis om ook te gebruiken voor het andere project dat gaat ontstaan. En dat die succesfactoren sterk afhankelijk zijn van de benadering van Maria en Jasper is overduidelijk. Alle ruimte dus voor de jongeren in Wageningen om 'ondernemend jong' te zijn.

betekenenissen die mensen geven aan hun praktijk door te beoordelen of die betekenissen zinvol zijn of imaginair of echt, maar zet ik mijn eigen observaties en theoriegedreven reflecties ernaast om een aanvulling te geven en zo het referentiekader mee te bouwen. Diezelfde rol vervul ik in dit themanummer ook.

RAP

Enoch Kawele Gake

Ik studeer voor jongerenwerk
Het is m'n droombaan, omdat ik graag met jongeren werk
Op straat zet ik de jongeren scherp
Elke dag zie ik verbetering, daarom ben ik trots op mezelf
2007 kwam het project tot leven
Solidez en Jasper hadden me een kans gegeven
Ik was niet bang, onzeker
Omdat ik me vereerd voelde, heb ik gelijk mijn kans gegrepen
Kids maken gebruik van de gymzaal om actiever te blijven
Bij Danonecup, wijkfeest en zomeractiviteiten
Bewoners zijn trots op ons, zelf op internet
We zijn goed bezig en worden zelfs op scholen ingezet

Een beetje geschiedenis

DE SPORTIEVE OMGEVING

Jasper van Leeuwen

Jongeren uit Wageningen worden opgeleid in een door henzelf ingerichte sportieve omgeving.

In het opleidingstraject start de jongere als aspirant. Door middel van betrokkenheid en het versterken van de gewenste competenties groeit de jongere uit tot een sportleider. Jongeren die zeer nauw betrokken zijn bij de ontwikkeling van de sportomgeving krijgen de kans uit te groeien tot sportambassadeur en zijn daarmee een rolmodel voor de andere jongeren die dat ook willen leren.

Op deze manier willen we kansen creëren, talenten ontwikkelen en eigen kracht en initiatief van jongeren benutten. Het versterken en uitbouwen van de sportieve omgeving vraagt van jongeren ondernemerschap. Ondernemen in deze context begint met: presentie, zichtbaarheid en herkenbaarheid.

Ambitie is een stadsbreed sportief concept ter bevordering van de participatie & ontwikkelingsmogelijkheden onder jeugd en jongeren en ter bevordering van leefbaarheid en sociale veiligheid in wijken en buurten.

Ik was laatst bij een promotie op een onderzoek naar burgerparticipatie en een van de vragen die de promovendus moest beantwoorden kwam van James Kennedy, hoogleraar Nederlandse geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Hij nodigde de promovendus uit om burgerparticipatie, dat we vandaag de dag vertalen als “meedoen aan de samenleving”, in een breder historisch perspectief te beschouwen en vroeg of er, vanuit dat perspectief, sprake was van voortschrijdend inzicht onder burgers op basis van oudere patronen van engaged citizenship. Die vraag heeft me aan het denken gezet. Wat weten we als samenleving eigenlijk over ons eigen burgerschap? We vinden wel veel, maar als het gaat over democratie, wat weten we dan over het maken van een gemeenschap, organisatie, wijk waarbinnen we volgens democratische principes samenwerken? Wat zijn die principes eigenlijk en wat houdt ons burgerschap dus in? →

vervolg op pagina 20

DE GELDER- LANDER

18
OKTOBER
2012

ONDERNEMEND JONG!

Solidez heeft de afgelopen jaren succes geboekt met het sportcoachesproject. Nu wil de welzijnskoepel met hulp van het Oranje Fonds ook minder op sport gerichte jongeren helpen.

Een voorbeeld voor

Met geld van het Oranje Fonds breidt Solidez in Wageningen de komende drie jaar haar activiteiten uit om voortijdige schoolverlaters te helpen.

door
Arnold Winkel

arnold.winkel@gelderlander.nl

Ondernemend Jong! Zo heet het programma waarmee de Wageningse welzijnskoepel Solidez de komende drie jaar in actie komt tegen schooluitval onder jongeren van 18 tot 23 jaar. Het Oranje Fonds heeft hiervoor 75.000 euro per jaar beschikbaar gesteld.

Om het project uit te voeren, hebben het jongerenwerk en sportbuurtwerk van Solidez de krachten gebundeld. „Veel jongeren regelen alles zelf”, zegt jongerenwerker Maria Verkade. „Wij zijn er voor jongeren die wat meer ondersteuning kunnen gebruiken als het thuis of op school even wat minder loopt. We leren ze vaardigheden om wel te slagen.”

Ondernemend Jong! borduurt voort op het succesvolle sportcoachesproject dat Solidez al zes jaar uitvoert met de door Verkade genoemde doelgroep. „We willen dit nu uitrollen naar bijvoorbeeld het kookcircuit. Niet iedereen heeft iets met sport”, weet Verkade. De twee groepen samen bieden plaats aan vijftig jongeren. Nu zijn vijftien jongeren actief als sportcoach. Enoch (21), Akaash (19) en Mike (17) zijn drie van de re sportcoaches. „Ze vervullen een soort van rolmodel”, meent Jasper van Leeuwen, de geestelijk vader van de sportcoaches. Jongeren en

meisjes bij wie niet alles perfect loopt, kunnen als sportcoach hun leven op de rails krijgen en worden geholpen een opleiding af te maken. „Enoch is er bijna”, zegt Verkade. De jongen is al sinds 2006 sportcoach en is nu bijna klaar met zijn opleiding Maatschappelijke Zorg in Edle. „Ik heb heel veel aan het sportcoachesproject gehad”, vertelt Enoch. „Ik heb onder meer geleerd op tijd te

zijn.” Akaash, die een opleiding Sport en Bewegen in Velp volgt, vult hem aan: „Ik had soms geen zin om naar school te gaan. Maar ik kon altijd praten met Jasper of Maria over wat me dan dwars zat. Dan kwamen we er altijd wel uit.” Mike, die zich voorbereidt op een opleiding op het ROC, is een voorbeeld van de uitstraling van het sportcoachesproject. „Ik kende een jongen die sportcoach was. Hij

'Ik heb heel veel aan het sportcoachproject gehad. Ik heb onder meer geleerd op tijd te zijn'

Enoch, sportcoach

'Ik kende een jongen die sportcoach was. Hij had goede verhalen. Daarom wilde ik ook meedoen'

Mike, sportcoach

andere jongeren

Sportcoaches Akaash, Mike en Enoch (van links naar rechts) poseren voor het Oude Bijenhuis in Wageningen.

foto Herman Stöber

had goede verhalen. Daarom wilde ik ook meedoen." Verkade meent dat de huidige en toekomstige projecten twee kanten op werken. "Het begint met helen, maar later moeten de jongeren ook wat brengen", zegt de jongerenwerker. Ze doet daarmee op de uitstraling die de sport-

coaches nu al hebben. "Ze stimuleren andere jongeren, maar zeker ook zichzelf." Akaash haakt er op in. "Een keer per jaar hebben we een grote zomeractiviteit. Dan zijn we vier weken achter elkaar actief in de wijken. Dan kan het echt niet dat iemand te laat aanwezig is. Daar spreken we elkaar op aan.

Aan de andere kant: als iemand dan problemen heeft, dan steunen en helpen we elkaar. De activiteiten mogen natuurlijk niet mislukken. Dat wil niemand." Enoch hoopt zijn opgedane kennis snel in een betaalde baan in de praktijk te brengen. "Ik hoop dat de gemeente Wageningen geld wil

Oranje Fonds

- Het Oranje Fonds heeft voor het programma 'Kansen Voor Jongeren' twintig projecten gehonoreerd.
- Ondernemend jong van Solidez in Wageningen is er daar een van.
- Er waren 137 projecten aangemeld.
- Het Oranje Fonds wil met deze initiatieven de strijd aantinnen met het voortijdig school verlaten van jongeren tussen de 18 en 23 jaar.
- In het schooljaar 2010/2011 vertrokken in Nederland ruim 34.000 jong volwassenen voortijdig hun school. Een jaar eerder waren dat er zelfs bijna 40.000.
- Van de voortijdige schoolverlaters kwam 75 procent van het mbo, 22 procent uit het voortgezet onderwijs (inclusief vmbo) en 3 procent uit het volwassenenonderwijs.
- Deze jongeren dreigen niet alleen uit te vallen in het onderwijs, maar daarmee ook in de maatschappij.
- De beloofde projecten helpen de bij hen aangesloten jongeren bij het halen van een startkwalificatie (mbo 2, havo of vwo).
- Sommige initiatieven (zoals die in Wageningen) proberen de deelnemers ook te helpen bij het vinden van een baan.
- De projecten helpen de deelnemende jongeren onder meer met stages en met huiswerkbegeleiding.
- Daarnaast vervullen de jongeren vaak vrijwillig taken voor de organisatie die hen bijstaat.
- De projecten hebben dikwijls contact met het bedrijfsleven voor het regelen van stages en eventueel een vervolg als betaalde baan.
- In zijn algemeenheid steunt het Oranje Fonds sociale initiatieven met geld, kennis en contacten.
- In 2011 investeerde het fonds hierin een bedrag van 22 miljoen euro.

besteden voor een baan voor mij. Ik ken de jongeren die hier in Wageningen rondlopen en zij mij. Dat is toch veel beter dan iemand van buiten halen!"

Mogelijke opvolgers van Enoch, Akaash en Mike kunnen zich per e-mail melden bij Maria Verkade: mverkade@solidez.nl

JONGERENWERKER IN HET BUITEN-

Steffen Hylkema

Mijn thema: Place2BU

Een plek hebben om jezelf te zijn, dat is voor iedereen belangrijk. Voor mij is dat mijn garage. Daar sleutel ik wat aan fietsen, daar maak ik air brush schilderijen, doe ik mijn ding. Als je jong bent, is het niet altijd eenvoudig om zo een plek te vinden. In de dorpen zoeken de jongeren ook naar een plek voor zichzelf, daar begint het mee. Vandaaruit kunnen ze activiteiten en initiatieven nemen, dingen gaan leren en organiseren. Maar het is ook een plek waar ze zichzelf kunnen zijn en even de hectische maatschappij kunnen "vergeten". Dit wel op een verantwoordelijke manier.

Mijn werkwijze, dorp aanvoelen

Ieder dorp is verschillend. Zo heeft Harskamp veel ondernemers en dat zie je terug in het gedrag van de jongeren daar, die zijn ook heel ondernemend. Je moet goed inschatten in wat voor dorp je bent om daar je aanpak op in te zetten. Om daar achter te komen ga ik wandelen, kijken, sfeer aanvoelen, een supermarkt inlopen en natuurlijk praatjes aanknopen met groepjes jongeren. Mijn achtergrond als straathoekwerker helpt hier bij. Ik ga ook naar lokale bijeenkomsten om nog meer inwoners te zien en mee te maken.

Kun je dat leren? In een themanummer over het verwelkomen van jongeren in de samenleving, lijken me dergelijke vragen relevant. Ik heb daarom besloten om, teneinde iets van voortschrijdend inzicht te laten zien, te beginnen met een beetje geschiedenis. Dat geeft een bodem onder waar we vandaag de dag soms zo zenuwachtig over kunnen doen.

Belangstelling voor jongeren

Elly Verzaal (2010; <http://kranten.kb.nl/themes/Puberteit>) geeft een beknopt en helder overzicht van ruim een eeuw belangstelling voor jongeren. De cursieve tekst is van haar, mijn aanvullingen uit andere bronnen staan ertussen.

GEBIED VAN EDE VANUIT WELSTEDE

Communicatieplan

Een communicatieplan met daarachter een werkplan maakt dat ik gestructureerd kan werken en beter nadenk over wie ik op welke manier benader. Zo ga ik doelgericht flyeren, verenigingen inschakelen. Je denkt meer na wie je waar en waarmee kunt bereiken.

Passie

Ik vind belangrijk om vanuit mijn hart te handelen. Je moet alles wel goed voorbereiden met je hoofd, maar uiteindelijk krijg je jongeren mee als je vanuit passie werkt. De dingen die jongeren belangrijk en leuk vinden, vind ik zelf vaak ook leuk, ik kan makkelijk aansluiten bij hen.

Pragmatisch

Ik kijk wat er mogelijk is met de jongeren en zie hoe ver we komen. Soms onderschatten ze wat er komt kijken bij het organiseren van een activiteit, dan hebben ze mij te weinig of te laat ingeschakeld. Maar daar leren ze van en dan gaat het de volgende keer beter.

Juiste strategie

Een dorp is een netwerk. Men kent elkaar en weet vaak al bij wie je voor wat moet zijn. Ik help dit nog verder opgang te komen met de netwerkstrategie: jongeren met de juiste personen in contact brengen en verbindingen tot stand laten komen die hen verder brengen met hun initiatief. De netwerkanalyse met

behulp van een tafelkleed, is hier een handig hulpmiddel voor.

Mijn voorbeeld

Disco en inloop in de Spil te Harskamp
Via een contactpersoon bij de gemeente kwam een signaal binnen dat jongeren "iets" wilden in Harskamp. Er moest een activiteit georganiseerd worden met en door jongeren. Er was een keet gesloten en jongeren waren hiermee "op straat komen te staan", ze hadden behoefte aan een eigen plek. Er waren al contacten met deze groep van waaruit we verder zijn gaan werken. Uiteindelijk zijn er ongeveer 7 jongeren geweest die als initiatiefnemers en vertegenwoordigers van de grotere

Vanaf 1900 ontstond er in Nederland belangstelling voor de puberteit als sociale groepering. Maar die interesse ging meer uit van politici dan van psychologen en kwam voort uit het verlangen om de jeugdige criminaliteit aan banden te leggen. Men sprak dan ook niet over pubers, maar over jeugd.

Tuchteloze jeugd rond 1900

Baldadige jeugd bevolkte de straten en richtte er vechtpartijen en vernielingen aan. In 1908 werd de Tucht-Unie opgericht om deze 'tuchteloosheid' te bestrijden. De unie stond een pragmatische aanpak voor. Zo riep ze in 1912 de schoolhoofden op de jeugd manieren bij te

groep jongeren in het dorp hebben opgetreden. Met deze jongeren hebben we een netwerkanalyse uitgevoerd. Na een uitgebreide uitleg vonden de jongeren het nog steeds een beetje vreemd. Zomaar brainstormen? Na een half uur gingen ze los. De ene term na de ander kwam op het kleed terecht. Ze kwamen er nu achter dat er best wel wat kwam kijken om een activiteit neer te zetten en uit te voeren. Ze kenden wel veel mensen en wisten goed bij wie ze voor wat terecht konden. Bij een volgend overleg hebben we de taken verdeeld. Wie gaat wat doen. Inmiddels hebben de jongeren een plek gekregen in het buurthuis De Spil. Iets wat aanvankelijk echt niet mogelijk leek, maar we zijn constructief in gesprek gegaan met het bestuur met een goede afloop. De jongeren hebben inmiddels een zeskamp georganiseerd en enkele disco avonden die goed zijn bezocht. In september gaat er een inloop van start. Rond elke activiteit ontstaan eigen nieuwe netwerkjes en zijn steeds andere jongeren actief. Het viel mij op hoe ondernemend deze jongeren zijn. Ik hoefde alleen maar een begin te maken, goed contact te houden en voortgang te bewaken. Ze pakten zelf heel goed de dingen op en verzamelen zelf een netwerk om zich heen. De contacten gebruik ik ook weer om verder mee te (net)werken.

brengen, omdat in 1913 veel buitenlanders de opening van het Vredespaleis zouden bijwonen. Maar de hoofden antwoordden met een rapport waarin ze zich beklagden over de 'onhandelbaren en verdorvenen, die sinds de Leerplichtwet (1901) naar de school gedreven werden.'

Oorzaken van de baldadigheid

In de eerste decennia van de 20e eeuw gingen de meeste kinderen in Nederland na de leerplichtige leeftijd (12 jaar) direct aan het werk. Dan hield alle vorming op, de arbeid was zwaar en beroepskeuze was niet aan de orde. Dit stond in schril contrast met de opvoeding van

JONGEREN IN HARSKAMP CREËREN EEN 'PLACE 2 BE U'

interview Petra Smolders, onderzoekster

Nadat hun 'Keet' werd gesloten een jaar geleden voelden Tecilla, Sylvia, Anton, Jacco en Enrico uit Harskamp zich ontheemd. Ze hadden het zo goed voor elkaar, hun eigen plek om samen te komen, met elkaar te kunnen relaxen, dollen, drinken en 'gewoon jong zijn'.

Iedereen kwam er graag heen. "Het zag er niet uit, maar het werkte gewoon." Je kon doen wat je wilde, zolang je niets sloopte. En als je dat wel deed, draaide je gewoon zelf voor de kosten op. Dat wist iedereen. Er werd voor elkaar gezorgd: iemand die teveel gedronken had werd thuisgebracht. 'Leven en laten leven' leek het devies in de keet. En ook al weten die jongeren dat die tijd, die sfeer niet meer terug komt, toch willen zij weer een plek waar zij kunnen zijn, met elkaar.

Zo ontstond het idee om een nieuwe plek te creëren, een plek om jezelf te zijn, of zoals Stef Hylkema (Jongerenwerker in Harskamp) het noemt: Place 2 Be U. Die plek werd gevonden in De Spil, een centrale ontmoetingsplek in Harskamp die nu de functie heeft van sporthal, bibliotheek, wijkcentrum, hang-out en soms feestlocatie. En als het aan de jongeren ligt, komt daar binnenkort de functie jeugdhonk bij. De Spil was vroeger een plek waar feesten georganiseerd

werden en die traditie hebben de jongeren weer in ere hersteld. Een keer in de maand organiseren de jongeren

welgestelde kinderen. Die konden sporten en kamperen, en een verklaring van de onderwijzer was voldoende voor toegang tot HBS of gymnasium.

Janssen (1994, *Jeugdcultuur. Een actuele geschiedenis*, Utrecht: De Tijdstroom) schrijft hierover: "Veel van wat wij jeugdcultuur zijn gaan noemen, ontstaat aan het einde van de 19e eeuw als een ontdekking en constructie van jongeren zelf. De trek naar buiten, het verzet tegen de burgerlijke sofacultuur, de hang naar het schone en pure. [...] De gedachte is niet nieuw: de thematiek is van alle tijden en minstens al in de Romantiek voorgeleefd. Nieuw is dat men het zich eigen maakt en er zijn leven naar inricht" (p. 11). Hoewel Janssen

een feest. Op de eerste editie in juni waren 50 tot 60 mensen. De laatste keer in september waren dat er al een stuk meer. "Het praat zich rond, er is weer iets te doen in Harskamp." De jongeren hebben grote ambities rondom het maandelijks feest. Bij het feest dat nu gepland staat in november hebben de jongeren het thema '80's and go's' gekozen om op die manier een breder (ook ouder) publiek te trekken. En nu worden de feesten nog in de achterzaal georganiseerd, maar een keer de hele sportzaal vol met feestende mensen uit Harskamp en omgeving zien de jongeren wel voor zich!

Naast de feesten zijn de jongeren ook bezig om een nieuw jeugdhonk te creëren. Dit valt nog niet mee. Ze hebben het gevoel dat ze niet altijd serieus worden genomen. "Steeds als wij een idee hebben, werkt er wel iemand tegen." En dat is in tegenstelling met het gevoel dat zij hebben over het idee: zij zijn er zeer serieus mee bezig! Er worden gesprekken gevoerd met Stef, met de gemeente, met het bestuur van de Spil. Stef heeft geholpen om geld te krijgen voor een tijdelijk honk, achter de Spil. Een nieuw honk lijkt er te komen, maar de jongeren moeten het eerst zien, voordat ze het echt geloven. "Je moet duizend keer overleggen voor iedere schroef die je in de muur draait."

De inzet van de jongerenwerker voor 'Place 2 Be U' waarderen de jongeren. Door de jongerenwerker voelen zij zich serieus genomen. Hij werkt mee en zet zich in om een plek te creëren, samen met hen. Zonder jongerenwerker zou de communicatie met de gemeente lastiger zijn. Stef vertegenwoordigt de jongeren bij de gemeente en maakt daar de wensen van jongeren kenbaar. Dat

geeft de jongeren een fijn gevoel, echter voelen ze zich niet afhankelijk van hem. Ze zijn zeer ondernemend en weten heel goed wat ze willen. "Als je echt wilt dan kom je er toch. Met Stef erbij gaat het allemaal sneller."

Tegen jongeren die in eenzelfde situatie zitten zouden ze willen zeggen: "Doorgaan! Volhouden!"

"Minder vergaderen, gewoon doen" En check onze website: www.edlips.nl!

Een plek waar jongeren zichzelf kunnen zijn, wordt niet gevormd door de perfecte locatie of de juiste inrichting. Het 'zichzelf zijn' zit hem in ruimte krijgen voor eigen inbreng, zelf verantwoordelijkheid mogen nemen, serieus genomen worden in de dingen die zij doen en niet weggekeken worden. Pas als die eigenschappen geaccepteerd en hun talenten gezien worden kunnen jongeren zichzelf zijn en genieten van de fysieke plek die met hen gecreëerd wordt. "*We kunnen die verantwoordelijkheid prima aan (als we hem krijgen).*"

geen onderscheid maakt tussen arbeiders- en welgestelde kinderen, lijkt dit initiatief tot een vrije jeugdbeweging eerder van die laatste te komen.

1919: eerste erkenning van de puberteit als cruciale ontwikkelingsfase

Pas na de Eerste Wereldoorlog zou de angst voor revolutie in Nederland ertoe leiden, dat een Staatscommissie werd ingesteld 'tot onderzoek naar de ontwikkeling van personen van 13-18 jaar.' In haar eindverslag wordt voor het eerst in Nederland gesproken over de puberteit als een cruciale periode in de menselijke ontwikkeling. De commissie constateerde dat iedere aandacht voor deze 'zaaiperiode' bij

AAN DE SLAG

Jeroen Telders en Hüseyin Öztaş

uitnemendheid' ontbrak. Daarbij ging men af op Amerikaans onderzoek. Om de jeugd op de rails te krijgen, werden drie dingen voorgesteld: verlenging van de leerplichtige leeftijd, arbeidswetgeving voor de werkende jongeren en vrije jeugdvorming na de leerplichtige leeftijd.

Vrije jeugdvorming

In de jaren twintig stimuleerde de overheid de vrije jeugdvorming voor jongens en meisjes. Deze jeugdvorming heette het 'derde milieu', naast het gezin en school of werk. Het model hiervoor vormde de opvoeding die al decennia bij de hogere burgerij kon worden gevonden. In plaats van

DE BEWEGING VAN CONSUMEREN. . . .

Jeroen Telders

Vanuit het jongerenwerk begeleiden we jongeren van 11 t/m 16 jaar, onder andere in buurtcentrum Veldhuizen. De groep in Veldhuizen bestaat voornamelijk uit Marokkaanse jongeren. Het is een groep vrienden die elkaar kent uit de wijk. Sommige jongeren zitten op dezelfde school en verder zijn er jongeren die elkaar kennen vanuit familieverbanden.

Deze groep jongeren en hun voorgangers, waren gewend dat het welzijnswerk/jongerenwerk activiteiten aanbood, voorbereidde en organiseerde. Van de groep werd vooral verwacht dat ze participeerden in de activiteiten en bij goed gedrag volgde soms een beloning zoals een uitstapje.

Vanuit de gedachte van Welzijn Nieuwe Stijl, zijn we aan het proberen om een omslag te maken. We gaan geen aanbod gerichte activiteiten meer organiseren, maar juist de doelgroep actief maken. Dit betekent dat we gaan kijken wat de behoeften zijn van de jongeren en hoe we samen met hen activiteiten kunnen organiseren. Dit is een heel andere manier van werken, waarbij de jongeren zelf centraal komen te staan. Ze worden nu zelf organisator en waar nodig ondersteund en geholpen door de jongerenwerker. Het gaat om faciliteren van een actieve doelgroep. De jongeren stimuleren om zelf met ideeën te komen en deze ook daadwerkelijk uit te voeren. Hiermee kunnen ze een groter (gezond) zelfvertrouwen en zelfstandigheid verkrijgen.

De 'ommekeer' in deze aanpak is een proces en zal langere tijd in beslag nemen. Toch was de eerste bijeenkomst in het kader van de nieuwe aanpak na de zomervakantie beslist een memorabele die tot een duidelijk besef bij de jongeren heeft geleid. De jongeren waren uitgenodigd om in gesprek te gaan met de jongerenwerkers over de activiteiten voor het komende seizoen. Waar de jongeren de verwachting hadden dat de activiteiten compleet werden voorgeschoteld voor het hele seizoen, werd er nu slechts een lege flap getoond.

Eerst is kort en bondig uitgelegd wat de bedoeling is van Welzijn Nieuwe Stijl: wij faciliteren, zij zijn actief. Vervolgens was het woord aan de jongeren. Wat willen jullie? Op de flap kwam alles wat ze vertelden; dat was nogal wat. Hier ontstond een lijst met verschillende onderwerpen, zoals:

- ▲ Gamen
- ▲ Uitjes
- ▲ Activiteiten in het hele buurtcentrum
- ▲ Sporten voetbal
- ▲ Training voetbal
- ▲ Trainingspakken
- ▲ Voetbaltrainer
- ▲ Chickies
- ▲ Koelkast
- ▲ 3 playstations

tucht was er plezier. Er werd gekampeerd, gesport, volksdans en naar film gekeken. Voor de neutrale jeugdvorming waren J.H. Gunning en Ph. Kohnstamm de denktanks; K. Vorrink leidde de sociaaldemocratische jeugdbeweging. De samenwerking tussen de nieuwe [...] jeugdvorming en de bestaande vormen van jeugdzorg (het rooms-katholieke patronaat, de gereformeerde jongelingsverenigingen, het Volkshuiswerk en de padvinderij) verliep niet altijd van een leien dakje.

Over het Volkshuiswerk schrijft Michielse (1977, *De burger als andragoog. Een geschiedenis van 125 jaar welzijnswerk*, Amsterdam: Boom) dat het "de arbeiders wilde afhouden van de klassenstrijd en opvoeden in gemeenschapsgedachte en gevoel voor de natuur" (p. 113). In

. NAAR ZELF ORGANISEREN

De groep was erg enthousiast aan het reageren, het werd van gek tot gekker.

De volgende vraag was: Hoe gaan jullie dit realiseren en organiseren?

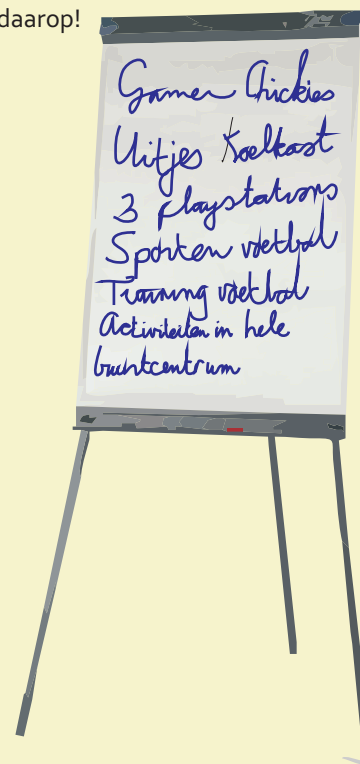
“Want jullie gaan activiteiten bedenken, wij helpen jullie om de activiteiten uit te voeren!” Dit vergde nog enige uitleg. De jongeren waren erg verbaasd over de nieuwe wijze van werken. We hebben het serieus gemaakt voor de jongeren, door aan te geven dat we van het gesprek een verslag maken en bij de leidinggevende indienen. Hierop ontstond bij de jongeren enige paniek, omdat ze op de lijst 'chickies' en 'koelkast' hadden ingevuld. Deze onderwerpen werden dan ook snel weggestreept.

Hierdoor ontstond het eerste besef bij de groep jongeren, dat de manier waarop activiteiten in het verleden werden georganiseerd, nu niet meer opging. De jongeren kregen besef dat ze voor hun eigen welbevinden verantwoordelijkheid moesten gaan dragen.

Gelukkig kon nog verteld worden dat het jongerenwerk er is voor hulp en ondersteuning en dat er in de wijk natuurlijk ook nog mensen zijn die hen kunnen helpen met het organiseren van hun initiatieven. Inmiddels zijn er twee positieve initiatieven rond barbecue en samen koken ontstaan waarmee de eerste stappen zijn gezet naar het zelf organiseren. Daarnaast is er samenwerking

rondom sportieve activiteiten aan het ontstaan.

Uitdaging voor de jongerenwerkers blijft om de 'negatieve' energie om te zetten in 'positieve' energie en die energie te bundelen rond een thema waar we met zijn allen blij van worden en aan willen werken. We hopen over een tijdje te kunnen zeggen dat we een positieve draai hebben kunnen maken naar zelf organiseren en trots zijn daarop!

de jaren dertig had zich een speciale vorm daarvan ontwikkeld: “de clubhuizen voor ‘de onderste lagen van de jeugdige bevolking’, dat wil zeggen ongeorganiseerde arbeidersjeugd. [...] Dit zgn. *jeugdzorgwerk* [...] had de bedoeling om ‘essentiële gezinsfuncties’ over te nemen van ‘onkerkelijke’ en verwaarloosde gezinnen door ‘gezonde vrije tijdsbesteding’ en religieuze en vak-vorming” (p. 113-114). Eind 19e eeuw zaten vier- à vijfduizend kinderen een gevangenisstraf uit: “In de Memorie van Toelichting op de kindervetten van 1901 betoogde de minister echter, ‘dat tot beteugeling van de baldadigheid, losbandigheid en criminaliteit der jeugd meer heil moet worden verwacht van de praeventieve werking van een goede opvoeding dan van het ingrijpen van den strafrechter” (p. 144). Janssen spreekt over een periode van geleide en verzuilde jeugdbeweging: “De vrije jeugd werd van meet af aan aandachtig gevolgd door een geïnteresseerde en

VERBINDINGSKUNST

Hüseyin Öztas

Een thema verbindt de activiteiten, initiatieven en netwerken van de jongerenwerker. Door een thema krijgen losse onderdelen verband en ontstaat er zichtbaarheid en samenhang in het werk.

Hüseyin Öztas: "Mijn thema voor dit jaar is Verbindingskunst. Ik heb dit gekozen omdat ik minder zelf in het midden wil staan. Ik wil meer verbinding (laten) ontstaan van jongeren-netwerken met netwerken in de buurt, waaronder bewoners, ondernemers, professionals, eigen kringen. Daarnaast verandert er steeds veel in mijn omgeving en vormt het een uitdaging om alle aspecten van mijn werk met elkaar te verbinden. Zelfs ogenschijnlijk tegenstrijdige zaken. Zo kan ik met minder energie meer bereiken."

Verbindingskunst in de praktijk, een voorbeeld.

De pilot 'Meet & Match' een samenwerking tussen Welstede, CSG Het Streeken klas 2U.

Van jongeren in het VMBO wordt steeds vroeger gevraagd keuzes te maken die consequenties hebben voor hun vervolgopleiding en beroepskeuze. Dat is niet makkelijk en achteraf blijkt dan ook regelmatig dat de keuze niet altijd de juiste is geweest. Iets wat uitval of onnodige wisselingen tot gevolg kan hebben. Om dit te voorkomen is een samenwerkingsproject tot stand gekomen waarbij leerlingen de kans krijgen om een dag mee te draaien in het vak van hun dromen. De

samenwerking is geïnitieerd door Hannie Gnobbe van Het Streek, met de gedachte dat in de samenwerking van school en jongerenwerk de verschillende werelden van jongeren samen komen. Zo ontstaat een optimale samenwerking voor de begeleiding van de loopbaan-keuze. En uiteraard hoort daar ook de betrokkenheid van de ouders bij.

De voorbereiding

Om tot een daadwerkelijk samenkomen van verschillende leefwerelden te komen moest er gezocht worden naar een klas waar jongeren ook contact hadden met het jongerenwerk, met Hüseyin Öztas. In klas 2U bleken dat $\frac{3}{4}$ van de jongeren te zijn, dus die klas werd gekozen voor de pilot. De leerlingen werden in de klassen voorbereid door opdrachten te doen over hun talenten en wensen via het opstellen van een portfolio. Hüseyin en Hannie zochten in hun netwerk naar de professionals waar de leerlingen graag kennis mee wilden maken.

De uitvoering

De uitvoering vond plaats in twee onderdelen, een gedeelte Meet en een deel Match. Allereerst was er een ontmoeting via speeddates – de Meet- tussen de leerlingen en professionals uit o.a. het bedrijfsleven. Tijdens deze korte gesprekjes konden vragen gesteld worden en werd er gepeild of er grond was om door te gaan en afspraken te maken voor een Match. Dat is het meedraaien op een bedrijf of instelling met jouw

belanghebbende samenleving. Al spoedig werden de nieuwe verworvenheden onder leiding van volwassenen genoten: op de 'vrije' jeugdbeweging volgde de 'geleide' jeugdbeweging. Het werd een massasucces, vooral in autoritair bestuurd landen" (p. 11). En was de vrije jeugdbeweging een poging om een eigen cultuur te vormen, tijdens het interbellum werd de jeugd weer gewoon "ingedeeld in de bekende maatschappelijke kaders van kerk, partij, staat, klasse en stand. In het verzuilde Nederland verdween de jeugd bijna geheel als een jongerenafdeling van het maatschappelijk bestel" (p. 19).

IN DE PRAKTIJK

netwerkcontact, een stageplek van een halve dag. Een prachtige manier om je droombaan in de praktijk te ervaren.

De rol van Hüseyin binnen dit project was deelnemende leerlingen te coachen en begeleiden bij het bewust en zelfstandig maken van hun keuzes. Het jongerenwerk verbindt hiermee de "straatwereld" met de "schoolwereld" van deze jongeren. Hüseyin is een bekend gezicht en heeft een voorbeeldfunctie, kan ze aanspreken op hun toekomst op een geheel andere manier dan de school dat weer doet. Daarnaast maakte hij ook verbindingen tussen de wensen en talenten die binnen dit project naar voren komen en de activiteiten die jongeren in hun vrije tijd ondernemen. Zoals voor de jongeren die sport hoog in het vaandel hebben, maar te kort schieten om daar een prof carrière in te starten. Hij maakte de verbinding met Sport-service zodat ze daar verder kunnen onderzoeken wat ze met hun hobby en talenten kunnen doen.

1942-1945: 'Jeugdstorm' en 'rashygiëne'

In de periode 1942-1945 schoof de bezetter als derde opvoedingsmilieu de Nationale Jeugdstorm naar voren. Het gezin had de taak om het kind hierop voor te bereiden. Ook werd de puber weer als medisch object gezien, door in het verband met de 'rashygiëne' op de proppen te komen. De puber moet geïnformeerd worden over deze "methode om het voortbestaan der erfmasa van het ras te verzekeren en de ontwikkeling ervan in gunstigen zin te beïnvloeden."

Na de Tweede Wereldoorlog verdwijnt volgens Janssen het georganiseerde verband van de geleide jeugdbeweging. Het verenigingsleven

VERBINDEND ORGANISEREN:

interview Petra Smolders, onderzoeker

In een wijkcentrum in Ede komen vijf jongens bij elkaar om te praten over het oudejaarsfeest dat zij voor het derde jaar op rij organiseren. Als werkgroep zijn zij drie jaar geleden door de gemeente Ede benaderd, nadat de oud-en-nieuw-viering het jaar daarvoor flink uit de hand was gelopen. Een grote vechtpartij, veel politie en zelfs de ME kwam er aan te pas om de rust te laten wederkeren nog voor het nieuwe jaar echt begonnen was. Dat moest anders vond de gemeente Ede en in samenwerking met jongerenwerk werd een opzet gekozen waarbij de jongeren zelfleidend zijn.

Hassan, Huseyin, Selim, Cihad en Ergin vertellen honderduit over hun taken als werkgroepleden. Het feest op oudejaarsdag vindt plaats op het Soembaplein. Een plein waar veel jongeren van Turkse afkomst komen. Voorheen was er weinig te doen op het Soembaplein. Dat het plein opnieuw ingericht ging worden stond al een paar jaar vast, echter gebeurde er, tot een half jaar geleden, niets. Jongerenwerker Hüseyin maakte goed gebruik van het wisselen van wijkcoördinatoren. Dat was het moment om nogmaals duidelijk aan te geven dat het Soembaplein een opknopbeurt nodig had. En dat werkte.

De jongeren uit de werkgroep hadden een goed beeld van de verbeteringen die het Soembaplein weer tot een fijne plek zouden maken, waar veel jongeren zich door aangetrokken zouden voelen.

In ieder geval moest er een kooiconstructie komen waarin kinderen en jongeren actief met elkaar konden sporten. Daarnaast was kunstgras een van de belangrijkste wensen van de jongeren op het plein. Deze wensen zijn door de werkgroep naar de gemeente toe gecommuniceerd.

Sinds een paar maanden is het opgeknapte Soembaplein open, met kunstgras in de kooi. Al tijdens de officiële opening was een verandering van de sfeer in de buurt merkbaar. Jongeren voelden zich serieus genomen in hun wensen en dragen dan ook verantwoordelijkheid voor het plein. Waar buurtbewoners eerder veel klaagde over overlast, zagen ze nu de jongeren in hun kracht. En die sfeer is zo gebleven. Geen jongere hoeft zich meer te vervelen op het plein, er wordt volop gebruik gemaakt van de nieuwe kooi. Van de gemeente Ede hebben de jongeren een bal gekregen. Deze bal is altijd in de kooi aanwezig, ook al zijn er geen jongeren. Iedereen zorgt er voor dat de bal op z'n plek blijft, zodat er altijd gevoetbald kan worden door jongeren die dat willen. Hier zijn geen afspraken over gemaakt, dit gaat vanzelf, omdat de jongeren de ruimte krijgen om verantwoordelijk te zijn.

Cihad:

“Ook voor de kinderen is het veilig, ze rennen niet zomaar de straat op. Dus ook geruste ouders.”

verschraalt en met de wederopbouw treedt een “sceptische generatie naar voren die geen boodschap heeft aan ideologieën, noch aan de toekomst. Kenmerkend is daarnaast de snelle amerikanisering van onze cultuur: consumptie en media worden de belangrijkste knooppunten van cultuurproductie” (p. 11).

Na 1960

Na de jaren vijftig, waarin de puber weer als een jonge volwassene werd behandeld, is de definitieve kentering gekomen.

Janssen signaleert: “In de jaren vijftig en zestig zien we geleidelijk drie jeugdculturen opdoemen die successievelijk de boventoon zullen

HET SOEMBAPLEIN ALS ONTMOETINGSPLEK

De werkgroep is zich zeer bewust van hun schakelfunctie: "Wij hebben de jongerenwerker nodig en hij heeft ons nodig. Zonder Hüseyin zouden wij niet bij de gemeente kunnen komen voor een nieuw voetbalveld. Maar zonder ons had Hüseyin helemaal geen grip op de jongens daar en zou hij niets kunnen organiseren. Iedereen heeft elkaar nodig."

Hüseyin koos als jongerenwerker voor het thema: verbindingkunst. Door de structurele verbinding met jongeren wordt de uitvoering makkelijker en kan hij efficiënter werken: "Ik hoef het wiel niet steeds opnieuw uit te vinden".

Als er nieuwe plannen zijn overlegt Hüseyin altijd met de jongeren, hij wil het met hen samen doen. Dit past goed bij 'Welzijn nieuwe stijl' waarbij wordt ingespeeld op de veranderingen in de maatschappij en bij de doelgroep. Door de netwerkbenadering kan Hüseyin van fouten leren en hierdoor inzichten opdoen die weer leiden tot een verbetering van de situatie.

Ergin:

"De ontwikkeling zien is het leukst, die positieve ontwikkeling bij jongeren."

In de samenwerking met jongeren is aandacht voor ieders individuele talenten, zo staan ze samen sterk. De jongeren uit de werkgroep zetten ook dat gevoel van 'samen sterk zijn' in om andere jongeren positief te beïnvloeden. Als iemand van de werkgroep de jongeren op het plein aanspreekt werkt dat gewoon beter dan als

een 'buitenstaander' dat doet. De positie van deze 'oudere' jongeren wordt geaccepteerd, er wordt zelfs gebruik van gemaakt door de anderen. Door bijvoorbeeld de cursus zelfverdediging merkt Ergin dat jongeren rustiger zijn geworden en meer respect lijken te hebben voor zaken om hen heen. De jongeren lijken zich bewust van het feit dat hen iets gegeven en gegund is, waar ze maar beter zuinig mee om kunnen gaan.

Cihad:

"Het is iets waar ze op letten, het is iets wat hen, wat ons gegeven is, dus iedereen is er zuinig op."

Er is een duidelijk opwaartse spiraal merkbaar bij de Turkse jongeren. Spanning rondom het plein heeft plaats gemaakt voor ontspanning. De jongerenwerker is een belangrijke schakel en zo ook de jongeren uit de werkgroep. Het netwerk is van elkaar afhankelijk en iedereen realiseert zich dat. Het zijn van een voorbeeld en een rolmodel wordt ingezet door de werkgroep-jongeren. De redenen waarom de jongens in de werkgroep zitten zijn uiteenlopend: om de jongeren op het rechte pad te houden, om het goede voorbeeld te kunnen zijn, omdat het leuk is om samen dingen te realiseren of omdat zij er als jongere zelf ook beter van worden. Het is mooi om verbindend te kunnen organiseren, daar wordt iedereen beter van!

Selim:

"Het Soembaplein is echt een ontmoetingsplek geworden."

voeren. Nozem, provo en studentenbeweging zijn uitdrukking en onderwerp van de dan snel groeiende massamedia. Ze ontstaan op het breukvlak van de traditionele, vooroorlogse cultuur en de moderne, consumerende, individualistische cultuur. Vanaf de jaren zeventig wordt het steeds moeilijker trends en stijlen uit elkaar te houden. Jeugdcultuur wordt steeds meer een individueel verschijnsel" (p. 11).

De kennis over de psychische ontwikkeling in de puberteit groeit sinds 1985 explosief. Ook op commercieel gebied is de puber een factor van belang, met eigen tijdschriften, kleding, muziek. Maar de jeugdige reischoppers bevolken weer onze kranten, en daarmee de roep om politie en straf. Hopelijk is er geen oorlog voor nodig, om ook nu weer de oorzaken aan te pakken.

WERKGROEPLEDEN

Hasan Kandemir, Serhat İçgüzarer en Ibrahim Çelik

Vrijwilligers en werkgroep leden spelen een belangrijke rol in het jongerenwerk. Maar wat maakt dat deze jongeren in beweging komen en iets willen betekenen voor andere jongeren en de buurt? Hoe ontstaat het contact en wat maakt dat zij succesvol kunnen opereren? In onderstaand verhaal van de werkgroep leden van het 'Soembaplein' vertellen Hasan, Serhat en Ibrahim over hun betrokkenheid en motivatie.

Sinds onze jeugdige leeftijd zijn wij actief betrokken bij het Soembaplein. Wat begon met het redden van het Soembaplein is uiteindelijk overgegaan in verbeteren van het leefklimaat op en rondom het plein. Al van oudsher is Soembaplein een ontmoetingsplek geweest voor jongeren. Om dit karakter te behouden hebben we als werkgroep ons altijd sterk moeten maken. Samen met de verantwoordelijken vanuit Welstede en de gemeente Ede hebben we geparticipeerd in verschillende projecten en activiteiten. Onze doelstelling is om een steentje bij te dragen aan de maatschappij met name voor jongeren die net dat kleine beetje begeleiding nodig hebben. Ook zij doorlopen het pad van het opgroeien tussen twee culturen, voor de een is het een verrijking voor de ander een worsteling. Uiteindelijk vindt iedereen zijn eigen weg. Als we naar de huidige jongeren van Soembaplein kijken is het gedrag dat vertoond wordt herkenbaar voor ons. Wij kwamen op jeugdige leeftijd ook bijeen op het Soembaplein. Als werkgroep Soembaplein willen wij graag deze jongeren helpen

zodat zij zich kunnen ontplooiën tot waardevolle individuen. Wij hopen en verwachten dat we ook in de toekomst de benodigde steun krijgen zodat we veel voor de jongeren van Soembaplein kunnen betekenen.” De betrokkenheid van Hasan, Serhat en Ibrahim valt in twee aspecten op te delen:

1. Betrokkenheid op het plein en de buurt

Ze willen het Soembaplein 'redden', door het verbeteren van het leefklimaat aldaar, een ontmoetingsplek creëren voor jongeren en zo een steentje bij dragen aan de maatschappij.

2. Betrokkenheid op jongeren

Ze willen meer voor de jongeren betekenen die een beetje begeleiding nodig hebben, hen helpen zich te ontplooiën tot waardevolle individuen. Daarnaast is het vertoonde gedrag herkenbaar alsook het opgroeien tussen twee culturen, wat soms als een verrijking en soms als een worsteling wordt ervaren.

Posities van betrokkenheid in de praktijk

Hasan, Serhat en Ibrahim zijn al langere tijd actief bij de ontwikkelingen rond het Soembaplein. Bij meerdere initiatieven waren ze betrokken als initiatiefnemer of partner (zie netwerkposities blz 11), o.a. bij de Oud en Nieuw vieringen en het opknappen van het voetbalveld. Ze zijn wat ouder dan de jongeren die aan activiteiten deelnemen (netwerkpositie van gebruikers) en kennen

Jongeren en de samenleving na de eeuwwisseling

EN HUN BETROKKENHEID

zowel de buurt als de jongeren (netwerkpositie van schakels). De buurt kent hen ook. Ze worden aangesproken als er iets aan de hand is rond het Soembaplein. Ze zijn voorbeeldfiguren voor de jongeren, het wordt als positief gezien dat ze zich inzetten. Op die manier kunnen zij zelf ook weer jongeren bij de initiatieven betrekken. Ze vragen hen bijvoorbeeld met iets te helpen als er wat georganiseerd wordt of mee te denken over een oplossing. Zo verandert de netwerkpositie van de betreffende jongere van gebruiker naar die van leverancier. Mooi voorbeeld is dat laatst iemand naar hen toekwam en aangaf zelf ook wel iets te willen betekenen voor de jongeren op het Soembaplein. In overleg met Hüseyin zijn ze in gesprek gegaan met deze jongen om uit te vinden waar zijn interesse en kracht lag om zo tot een initiatief te komen dat helemaal bij hem paste (netwerkpositie beweegt van leverancier naar initiatiefnemer). Het resultaat is dat hij binnenkort weerbaarheidstrainingen gaat geven, iets waar echt behoefte aan was!

Oorlog is misschien niet nodig, maar Eysink Smeets, Moors, Van 't Hof en Van den Reek Vermeulen (2009, *Omgaan met de perceptie van overlast en verloedering. Een beknopt advies voor de bestuurspraktijk*, IVA Beleidsonderzoek en Advies) merken wel op dat de sfeer rond de eeuwwisseling vijandig is: "Kort voor de eeuwwisseling oppert toenmalig korpschef van politie Bert Poelert in één van zijn nieuwjaarstoespraken dat de Nederlandse bevolking zijns inziens wel 'erg gevoelig was geworden'. En daardoor worden volgens hem nu allerlei zaken uit het dagelijks leven als overlastgevend of zelfs crimineel gezien, die wij vroeger heel normaal achtten. Hoongelach is zijn deel: hoe durft hij dit te opperen? Maar enkele jaren later komt Gabriel van den Brink in zijn *Geweld als uitdaging* (2001) min of meer tot eenzelfde conclusie. Hij constateert dat de ervaren toename van overlast van jongeren waarschijnlijk te verklaren is uit twee

HET LEERWERKTEAM EDE

Hüseyin Öztas en Gerdine van Ramshorst

Als professional, maar zeker ook als student/stagiaire kun je je soms bedolven voelen onder alle opdrachten en vragen die op je af komen. Dan is het lastig om motivatie te voelen en samenhang te zien in alles wat je doet. Hoe kom je dan zelf weer aan het stuur, hoe kom je weer in contact met je passie, de reden dat je dit werk koos? En hoe zorg je ervoor dat je je sterke kanten optimaal benut en dat je gebruik kunt maken, verbinding kunt leggen met al je relaties die dit ook belangrijk vinden?

De kunst is dat je ergens zin in hebt, zin in ziet, dan kom je in je initiatiefkraft en ga je ondernemen. Initiatiefkraft is verbonden aan persoonlijke talenten en drijfveren. Via de vraag: "Waar loop je warm voor?" kom je ze op het spoor. Het is gelijk duidelijk als iemand daar over praat, je ziet het aan zijn ogen, die schitteren, de lichaamshouding wordt actief, mensen stralen meer en krijgen energie. Het antwoord op de vraag: "Wat zou je initiatief kunnen zijn?" is de opmaat voor het ondernemen. Soms hebben mensen hulp nodig bij het organiseren van hun initiatief. De netwerkanalyse geeft houvast, overzicht en maakt al snel duidelijk dat je er niet alleen voor staat.

Ook met het leerwerkteam hebben we de slag gemaakt naar het ondernemend leren in de praktijk. Het begint ermee dat de eigen kwaliteiten en interesse goed in beeld zijn en dat die gedeeld worden met collegae en

later met je netwerk. De eerste zet werd gedaan door Hüseyin Öztas, hij speelde het kwaliteitspel met het team. Later hebben we in een workshop in beeld gebracht wat ieder drijft, belangrijk vindt en goed kan. Vragen die hierbij hebben geholpen:

1. Wat wilde je vroeger worden?
2. Waarom heb je het vak gekozen?
3. Wie is je voorbeeld en waarom?
4. Waar ben je goed in?
5. Waar word je blij van, krijg je energie van?
6. Wat is belangrijk voor jou als jongerenwerker?
7. Welk succes ben je trots op?
8. Wat vind je leuke klussen?
9. Waar heb je de meeste ervaring in?
10. Met welke vraag kan iemand altijd bij jou terecht?
11. Wat ben je aan het leren?
12. Wat zeggen collegae/begeleiders/jongeren vaak over jou?

Van elke stagiair ontstond een duidelijk onderscheidend persoonlijk beeld. De uitdaging daarna was deze eigen kracht en kleur te koppelen aan de opdracht die aan de orde was en deze een heel eigen invulling te geven middels een persoonlijk initiatief. In het verkennen van de netwerken rond de initiatieven duiken uiteraard de collegae stagiaires ook weer op en zo werken ze samen. Het thema van Hüseyin: Verbindingskunst werkt als overkoepelend geheel waar de initiatieven aan gelinkt zijn.

verschillende bewegingen: de toegenomen 'puberassertiviteit' van jongeren enerzijds en de afgenomen tolerantie voor dat gedrag bij volwassenen anderzijds. Beide bewegingen versterken elkaar."

In de *Groene Amsterdammer* van 20 april 2011 stond een overzicht van de tien grootste problemen in Nederland volgens 75 vooraanstaande wetenschappers. Volgens Hermanns, hoogleraar Pedagogiek, was dat de psychologisering van de jeugd: "In de jaren zestig was er sprake van een generatieconflict. De jeugd zette zich af tegen de burgerlijke wereld van de volwassenen. Nu lijkt er sprake te zijn van een omgekeerd generatieconflict: de volwassenen zetten zich af tegen de jeugd en zetten deskundigen in de zorgsectoren in om

DE ROUTE NAAR ONDERNEMEND LEREN

Als jongerenwerker is het belangrijk dat je zelf (ook) weet waar je talenten, drijfveren en sterke kanten liggen. Als je die kent en inzet presteer je beter en met meer plezier. Vanuit je sterke kanten is het veel makkelijker initiatief te nemen en de opdracht die je krijgt uit te voeren op een manier die bij je past. Prettig om te realiseren dat je niet alleen hoeft te werken aan een initiatief en dat in het netwerk van betrokkenen o.a. ook je collegae zitten die andere aspecten inbrengen.

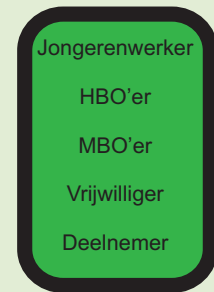
Positionering van het Leerwerkteam

In een leerwerkteam hebben zowel MBO als HBO stagiaires zitting. De teams bestaan uit 4/5 studenten die 3 dagen per week, gedurende 9 maanden stage lopen in de praktijk. Doel is om de aansluiting tussen opleiding en praktijk te verbeteren.

Het is interessant om vanuit verschillende perspectieven te kijken naar de positionering van de stagiaires, zeker in combinatie met jongerenwerkers, vrijwilligers en bezoekers/deelnemers aan het jongerenwerk.

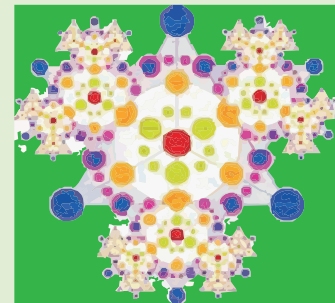
1. Een verticaal perspectief

Jongeren en werkers zijn inspirerende voorbeelden voor elkaar, krijgen een idee hoe ze kunnen groeien op de ladder en op kunnen schuiven in positie.

2. Een horizontaal perspectief

Jongeren en werkers Initiëren, ondersteunen en participeren in elkaars netwerken, iedereen op zijn eigen niveau met de complexiteit die daarbij past waarin de groei ook mogelijk is.

de jeugd mores te leren" (p. 40). Politicoloog Van Gunsteren merkte in hetzelfde overzicht op: "De dringendste maatschappelijke kwestie lijkt mij of jongeren zich maatschappelijk welkom voelen" (p. 39). Waar beide hoogleraren naar lijken te verwijzen is angst voor jongeren/tieners (ephebifobie) en het bijbehorende adultisme, een vorm van discriminatie op grond van leeftijd (agism).

Op <http://www.freechild.org/SNAYR/Ephebiphobia.htm> staat het zo uitgelegd: It isn't a surprise to many young people or adults: There are people throughout society who refuse to go near youth, to the point where they move away, lobby against, and vote against anything positively affecting young people, with the idea that those actions will keep youth away from them. These actions may be symptoms of a

ORGANISEREN VAN DE TALENTEN-

Kees van den Akker

Aanleiding

Uit de buurtmonitor van de gemeente Ede blijkt dat in de wijk Ede-West naar verhouding meer ouderen wonen dan in geheel Ede-Stad. Daarbinnen is er extra aandacht (nodig) voor het toenemend aantal allochtone ouderen. Het is van belang dat deze groeiende groep van senior bewoners een eigen plek heeft en houdt en dat hun ervaring benut wordt bij de wijk- en zorgactiviteiten/ontwikkelingen.

Waar liggen de vragen en mogelijkheden van deze groep?

Uit onderzoek van studenten van de Hogeschool Ede blijkt:

1. Voor veel ouderen is er voldoende aanbod van activiteiten waar men aan deel kan nemen, dit gebeurt ook, met name door de jongere senioren.
2. Sommige ouderen hebben een steuntje in de rug nodig van hun netwerk.
3. Een groot aantal ouderen is actief in het vrijwilligerswerk.
4. Met de talenten/ervaringen van ouderen kan nog veel meer gedaan worden ten behoeve van de wijkontwikkeling.

Talenten van ouders inzetten voor de wijk.

De resultaten van het onderzoek zijn besproken in het wijkteam en daar is besloten om van de bevindingen 2 en 3 actiepunten van te maken.

Actiepunten wijkteam:

- Het organiseren van een netwerk wat ouderen een steuntje in de rug kan geven.
- Meer doen met talenten ervaring en mogelijkheden senioren voor de wijkontwikkeling.

social condition called ephebiphobia. Ephebiphobia is the fear of youth. [...] This term was coined 10 years ago to capture the society-wide panic that has gripped media, politicians, and even schools. It is generally based in negative stereotypes and bad experiences from childhood, and is perpetuated by the way popular media portrays young people."

Het Nederlands Jeugd Instituut (NJI, www.nji.nl) vertaalt de actuele pedagogische opdracht als volwaardige participatie van kinderen en jongeren in de samenleving: “Alle kinderen en jongeren moeten leren mee te doen aan en invloed te hebben op het gezin, de publieke ruimte, het onderwijs en werk. Cruciaal voor dit ideaal is de combinatie van meedoen, mee vormgeven en welbevinden.

INZET VAN OUDEREN IN EDE-WEST

De manier hoe daaraan gewerkt gaat worden is via een netwerkprogramma. We zoeken een overkoepelend thema voor de wijk en werken daar gezamenlijk aan. Het voorlopige idee voor een thema is *Krachten en talenten senioren*. De eerst volgende actie is dat we met het wijkteam een netwerkanalyse maken om de betrokkenheid die er al is in de wijk te onderzoeken en in kaart te brengen. Binnen het thema vormen de allochtone ouderen een belangrijke invalshoek. De buurten waar op ingezet dient te worden zijn Bloemenbuurt, Indische buurt, vogelbuurt. Vanuit het thema en de analyse gaat het opbouwwerk als trekker aan de slag met het benoemen van een programmalijn voor komend jaar. In het wijkteam wordt naar aanleiding van de programmalijn gekeken welke activiteiten opgezet en uitgevoerd gaan worden met welke partners en ouderen.

Het wijkgericht werken zal de komende jaren een sterker accent krijgen in de sfeer van (informele) zorg. Dit project leent zich bijzonder om daar een voorbeeld in te zetten als het gaat om de samenwerking binnen diverse netwerken van zorg, wonen en welzijn. Zo kunnen actieve ouderen zich inzetten voor buurtbewoners met minder (verstandelijke) mogelijkheden, bijvoorbeeld door samen te eten zoals in Zuid gebeurt rond de 'buurt-tafels'. Ook de opening van een nieuw jongerencentrum biedt allerlei aanknopingspunten voor het verbinden van netwerken in de buurt van jong en oud. Bijvoorbeeld rond projecten van 'verhalen vertellen' waarin de diverse talenten, persoonlijke geschiedenissen, muziek en andere culturen allemaal hun plek kunnen krijgen.

Talentontwikkeling is een positieve benadering om kinderen te stimuleren om aan sociale activiteiten op buurtniveau mee te doen (Van Hoorik, 2011). Daardoor maken kinderen en jongeren deel uit van de samenleving en krijgen ze ruimte voor hun eigen ontwikkeling." Ook het NJI plaatst het jeugdwerk in historisch perspectief: "In de 140 jaar dat het jeugdwelzijnswerk bestaat, slingert de pedagogische opdracht heen en weer tussen het aanpassen aan de samenleving aan de ene kant en het centraal stellen van de leefwereld van kinderen en jongeren aan de andere kant. Het hedendaagse pleidooi voor een participatiepedagogiek combineert het beste van die twee werelden." Om deze pedagogische opdracht te kunnen vervullen, is het voor de samenleving als geheel nodig om een aantrekkelijke, uitnodigende omgeving voor jongeren te bieden. De hier en daar gesignaleerde vijandigheid lijkt ver af te staan van die uitnodiging, maar is deels wel

WELSTEDE - HET VAKMANSCHAP VAN

Cherif ait Abderrahman, manager Welzijn Welstede

Aanleiding.

Een veranderende maatschappij vraagt om een ander soort Welzijnswerk cq Sociaal Cultureel Werk. De burgers worden steeds meer (mede)verantwoordelijk gemaakt voor hun leef- en woonomgeving. In een krimpende economie worden de landelijke en de lokale overheden gedwongen te bezuinigen en dientengevolge stellen zij hoge voorwaarden aan het beschikbaar stellen van budgetten; zowel op de inhoud als de subsidiestroom. De wet- en regelgeving wijzigen waardoor een verschuiving van taken en bevoegdheden vanuit de landelijke overheid naar de lokale overheden plaatsvindt. Transities Jeugdzorg, AWBZ, WMO: met minder middelen meer taken, van aanbodgericht naar vraaggericht en van zorg door professionals naar participatie van burgers.

Een andere nieuwe ontwikkeling is dat de verharding van de maatschappij maakt dat de repressieve maatregelen (ook in de politieke arena) de trend zijn waardoor de preventie (welzijn) meer uit het zicht raakt. Waar de vraag naar het welzijnswerk desondanks wel blijft bestaan, zal het geen automatisme zijn dat de 'traditionele' welzijnsinstellingen de uitvoerders worden. Deze factoren stellen het welzijnswerk voor de uitdaging om beter zichtbaar te zijn voor klanten en opdrachtgevers. Ook vraagt dit om een kanteling in denken en werken binnen het welzijnswerk.

Welke doelen heeft Welstede in dit kader gesteld? Hoe is met deze ontwikkelingen omgegaan? En wat heeft dit opgeleverd?

Doelstellingen

Voor eind 2013 wil Welstede de volgende doelen realiseren:

- onze Welzijnswerkers werken volgens de acht bakens Welzijn Nieuwe Stijl (WNS);
- onze (huidige) diensten zijn WNS-proef;
- burgers en gemeente herkennen en waarderen onze nieuwe werkwijze.

Wat is er tot nu toe gedaan en wat zijn de plannen:

'Positiebepaling WNS Welstede'

Onder begeleiding van Spectrum hebben onze welzijnswerkers kennis gemaakt met de 8 bakens van WNS. Daarnaast is een nulmeting vastgesteld (waar staan we en wat is onze ambitie). Eind 2013 willen we opnieuw een meting uitvoeren om te kijken of we gerealiseerd hebben wat ons voor ogen stond.

Resultaatgericht werken

Naast de positiebepaling m.b.t. de WNS 8 bakens, hebben onze welzijnswerkers hun eigen producten/diensten/activiteiten geformuleerd in termen van maatschappelijk effect en te bereiken resultaten in 2012 inclusief benodigde ureninzet.

te verklaren uit de manier waarop invulling is gegeven aan jeugdwelzijn.

140 jaar jeugdwelzijnswerk

Het NJI verbindt de geschiedenis van de belangstelling voor de jeugd aan de doelen die aan jeugdwelzijnswerk gesteld werden. (zie schema)

EEN WELZIJSWERKER NIEUWE STIJL

Communicatieplannen opstellen

Alle welzijnswerkers hebben een communicatieplan opgesteld voor het eigen werk gebaseerd op de geformuleerde te bereiken resultaten. Dit proces is ondersteund door onze afdeling PR- Communicatie en een journalist.

Voor de komende maanden staat ondermeer het invoeren van de methode "360 graden Feedback" en een uitgebreid scholingsprogramma ism Spectrum en Christelijke Hogeschool Ede in planning. We investeren in verdiepingstraining- intervisiemomenten waarbij de nadruk komt te liggen op gedragsverandering van de welzijnswerkers.

Relatie WNS met 'Netwerkprogramma ivm Jongeren'

Welstede is hard bezig met de implementatie van het werken en handelen aan de hand van WNS bakens. Het "Netwerkprogramma ivm Jongeren" sluit goed hierbij aan. Initiatieven faciliteren en mensen in hun kracht zetten zijn speerpunten van Welstede.

Onder begeleiding van de Stichting 'Eigentijdse Verbindingen' hebben een aantal welzijnswerkers (jongerenwerk én opbouwwerk) van Welstede een tweejarig scholingstraject doorlopen. Het traject is verzorgd in een regionale context waardoor het leereffect groot was. Door telkens een koppeling te maken tussen theorie en praktijk kregen onze welzijnswerkers handvatten aange-reikt om opbouwend te werken aan de vraag van m.n. jongeren, waarbij uitgegaan wordt van hun eigen

initiatieffkracht. De insteek van deze methodiek sluit prima aan bij onze visie. Het vraaggericht werken en uitgaan van eigen kracht zijn WNS-bakens die we geprioriteerd en opgenomen hebben in ons scholingsplan.

Twee welzijnswerkers die de tweejarige scholing 'Netwerkprogramma ivm Jongeren' succesvol hebben gevolgd, zijn inmiddels tot ambassadeurs van deze methodiek binnen de organisatie uitgeroepen. Voor hun directe collega's organiseren ze regelmatig thema-bijeenkomsten waarin de methodiek uitgelegd en geoefend wordt. Op die manier wordt de methodiek geborgd binnen de organisatie.

Resultaten tot nu toe

Onze welzijnswerkers zijn zich steeds meer bewust dat zij anders moeten werken, maar vinden dit niet altijd even gemakkelijk. Het is nu eenmaal makkelijker om zelf een disco voor jongeren te organiseren dan jongeren te begeleiden in het zelf doen en ze daarbij hun omgeving te laten inschakelen. Het centraal stellen van de vraag van de burgers c.q. jongeren, het ondersteunen hiervan door o.a. een netwerk erom heen te bouwen, het initiëren van ideeën, resultaatgericht denken zien we wel steeds toenemen. Het stimuleert welzijnswerkers om ook zelf in hun eigen kracht te gaan staan en hun vakmanschap te laten zien.

Onze gemeentelijke accountmanager, collega's Woonstede (woningbouwcorporatie) e.a. valt op dat

Doelen van jeugdwelzijn door de jaren heen								
	1870	1914	1930	1945	1960	1980	1995	heden
ontspanning								
vorming								
aanpak jeugdwerkloosheid								
overlast bestrijden								
Bron: NJI (http://www.nji.nl/eCache/DEF/1/25/861.html)								

welzijnswerkers anders beginnen te denken en te handelen.

Voorbeeld 1: Resultaatgericht werken

De wijkactiviteitenplannen zijn door onze welzijnswerkers 'vertaald' in te bereiken resultaten en ureninzet. Per kwartaal wordt de stand van zaken besproken met wijkcoördinatoren en manager Welzijn. Iedereen weet waar hij aan toe is en er wordt (bij)gestuurd op resultaat. Wijkcoördinatoren spraken onlangs nog hun complimenten uit over deze werkwijze van Welstede. In wijkteams overweegt men nu dit te verbreden naar de niet-Welstede onderdelen.

Voorbeeld 2: 'U vraagt, we helpen en U draait'

Het bestuur van een dorps huis vraagt een welzijnswerker om voor hen de haantje-pik-optocht uit te voeren. De welzijnswerker geeft aan dat niet (meer) te doen maar biedt wel aan hen te willen ondersteunen bij de opzet en organisatie. Onze welzijnswerkers beginnen langzamerhand ons motto toe te passen; namelijk: "U vraagt, wij helpen en ondersteunen en U draait".

Voorbeeld 3: 'Netwerkprogramma ivm jongeren'

Het werken met een centraal thema aan de hand van een 'tafelkleed' waarop een netwerk wordt getekend, wordt steeds breder toegepast binnen de organisatie. Ook buiten de organisatie heeft men kennis gemaakt met deze methodiek. Zo heeft een welzijnswerker van

Welstede in het wijkteam uitgelegd hoe hij te werk gaat. Het wijkteam bestaat uit verschillende stakeholders waaronder de gemeente. De ambtenaar, die de gemeente vertegenwoordigt in dit (wijkteam) overleg, was gecharmeerd van deze werkwijze. Vervolgens heeft hij het tafelkleed meegenomen naar de gemeente en de methodiek uitgelegd aan collega's.

4. Samengevat

De drie transities en WNS genereren nieuwe mogelijkheden voor ons zelf en ook in de samenwerking met andere organisaties. We stimuleren en faciliteren actief nieuwe initiatieven en vernieuwing van bestaande projecten/activiteiten. Onze welzijnswerkers slagen er langzamerhand in een balans te vinden tussen het behouden van hun passie, het aanboren van nieuwe initiatieven en resultaatgericht werken.

Het traject 'Netwerkprogramma ivm jongeren' heeft hieraan zeker bijgedragen.

De cursieve tekst komt van de website van het NJI.

Jeugdwelzijnswerk is een verzamelnaam voor een gevarieerd basisaanbod van sociaal-culturele voorzieningen voor kinderen en jongeren, zoals kinderwerk, tiener- en jongerenwerk, sportbuurtwerk, straathoekwerkers, randgroepwerkers, straatcoaches en jongereninformatie.

Het jeugdwelzijnswerk is ontstaan toen Nederland aan het einde van de negentiende eeuw in hoog tempo industrialiseerde. Het doel van het jeugdwelzijnswerk was toen het tegengaan van verloedering en radicalisering door het binden van kinderen en jongeren aan de

Opbouwend werken met jongeren en hun omgeving					JONGERENOPBOUWWERK NIEUWE STIJL				
Jongerenopbouwwerk		Toelichting/beschrijving			Acties jongerenopbouwwerker			Bakens Welzijn nieuwe stijl	
Uitgaan van initiatiefracht en ontdekken van talenten		- Nieuwe generatie jongeren is in staat om initiatieven te nemen - Jongerenwerker is geen probleemeigenaar			- Initiatiefracht bij jongeren ontdekken en stimuleren/aanjagen - Beginnen bij contact en vertrouwen en daarna pas de vraag, inspelen op mogelijkheden - inzicht in behoeften en krachten van jongeren - Problemen omzetten in initiatieven - Jongeren een stap verder helpen - Jongeren perspectieven bieden, bijv. als stagiaire of bemiddelaar			1 richten op de vraag achter de vraag 2 gebaseerd op de eigen kracht van de burger	
Faciliteren in ontwikkeling		- De ontwikkeling van jongeren staat centraal. - Telkens de basis om vanuit te vertrekken.			- Steeds opnieuw kijken naar de gewenste ontwikkeling van jongeren. - Niet de activiteit of de methode als vertrekpunt, maar steeds weer beginnen bij de gewenste ontwikkeling en daar met activiteiten en methoden bij aansluiten - Jongeren steunen met je energie - Steunen en op tijd terugtrekken - Investeren en goed voorbereiden			3 direct erop af 4 formeel en informeel in optimale verhouding	
Investeren in de relatie jongeren en hun omgeving		- Eigen ruimte voor jongeren - Jongeren vanzelfsprekend in contact met omgeving - Jongeren als motor voor wijkontwikkeling - Jongerenwerker in contact met de buurt - Leuke dingen doen			- Jongeren ondersteunen bij het bouwen van netwerken - Ontmoetingen en contacten stimuleren tussen jongeren en hun omgeving - Jongeren in deze maatschappij vooruit helpen - Niet in hokjes denken en handelen			5 doordachte balans van collectief en individueel 6 Integraal werken	
Zichtbaar bouwen aan je eigen opdracht		- vanuit plezier en zelf in geloven - werken aan erkenning van het jongerenopbouwwerk - niet onzichtbaar, maar zichtbaar de kracht van jongeren versterken - steeds weer de eigen positie aanscherpen en helder maken van de eigen kracht van jongerenopbouwwerk - niet reactief, maar actief en ondernemend, een voorbeeld voor de jongeren - jongerenwerk is niet statisch - inspelen op de politiek, zorgen voor zichtbaarheid - bewust van je kerntaak en je resultaatverwachtingen			- Goed verhaal hebben naar jongeren, omgeving, professionals en opdrachtgever - Nieuwe vorm van verantwoording - Trots zijn op je presentatie! - Zichtbaar maken van je werk samen met jongeren (tentoonstelling ed) - Ontwikkeling extra impuls geven door samen met jongeren zichtbaar te maken hoe activiteit tot stand komt - Afstemmen met andere professionals en een eigen positie innemen - Werken aan ontwikkeling en zelf in ontwikkeling zijn - Jaarlijks het jongerenopbouwwerk opnieuw uitvinden, actueel maken en communiceren als maatschappelijke opdracht			7 niet vrijblijvend, maar resultaatgericht 8 gebaseerd op ruimte voor de professional	

Januari 2012 tijdens de bijeenkomsten *ivm* Jongeren hebben we de essenties van het ondernemend en opbouwend werken met jongeren gerelateerd aan de acht bakens van Welzijn nieuwe stijl en uitgewerkt tot jongerenopbouwwerk nieuwe stijl.

Hüseyin Öztas en Jeroen Telders

gemeenschap. Kinderen en jongeren groeiden op in een samenleving die verschilde van wat hun opvoeders in familie, onderwijs en kerk generaties lang gewend waren. Het gevolg was dat de jeugd vervreemd raakte van de gemeenschap. Omdat het aanbod van het jeugdwelzijnswerk niet aansloot bij de belevingswereld van kinderen en jongeren, wist het de doelgroep maar in beperkte mate te bereiken. In reactie daarop werd het clubhuiswerk ontwikkeld waarin de belevingswereld van kinderen en jongeren het uitgangspunt was.

Direct na de Tweede Wereldoorlog vond een vergelijkbare beweging plaats. De zorg om de verwaarlozing en morele verloedering van de jeugd was zo groot dat de rijksoverheid een programma voor de vorming van de vrije jeugd opzette. Ook toen sloot het aanbod niet aan bij

JONGERENWERK IN RENKUM: “WIJ ZIJN MAKE-

interview Petra Smolders, onderzoeker

Julieck is Coördinator Jongerenwerk in de Gemeente Renkum en van nature een netwerker, de netwerkbena-dering in haar werk past dan ook goed bij haar.

Zichtbaarheid van jongerenwerk is voor haar een belangrijk thema. Vol enthousiasme en passie vertelt zij haar verhaal en draagt zij haar visie uit.

Zo komt ze makkelijk binnen bij organisaties en legt ze lijntjes met partijen die voor het netwerk van de jongerenwerkers belangrijk zijn. Julieck zorgt dat in haar netwerk, dat bestaat uit jongeren en partijen die zich bezig houden met jongeren in de gemeente Renkum, de lijnen kort zijn. Dat is een investering. Een netwerk opbouwen kost tijd en energie, maar het is het waard.

Een actief, betrokken netwerk betaalt zich terug in de snelheid van handelen bij problemen en het samen oppakken van zaken die spelen.

“Ik ben nooit klaar, ik blijf gevoed worden met nieuwe uitdagingen; vooral door de jongeren, maar ook door het netwerk daar omheen.”

Toen Julieck tien jaar geleden begon in Renkum was het netwerk minder aanwezig. Zij geeft aan dat de betrokkenheid van bijvoorbeeld een burgemeester en wethouder heel belangrijk zijn om de lijnen kort te kunnen houden en samen mooie dingen te kunnen realiseren. Neem nou bijvoorbeeld Doorwerth, een plaats waar veel overlast was van jongeren. De jongeren daar wilden graag iets voor zichzelf, een plek om met elkaar te zijn. Daar heeft het team van jongerenwerkers zich, samen met o.a. de burgermeester voor ingezet. Nu is er dus naast de Phoenix (in Oosterbeek) en Lijn50 (in Renkum) ook een plek voor jongeren in Doorwerth: De huiskamer. Dit soort zaken kun je alleen realiseren als je samenwerkt. Als je, je allemaal inzet voor datgene wat nodig is voor de jongeren en de samenleving. Dit kun je niet alleen, hieruit blijkt de kracht van een stevig netwerk.

“Je moet er op uit, een netwerk is er niet vanzelf, je moet naar buiten!”

Daar waar Julieck tien jaar geleden als pionier begon in

de belevingswereld van de kinderen en jongeren. Met de komst van de nozems en provo's in de jaren zestig verdween de pedagogische opdracht uit het jeugdwelzijnswerk. Kinderen en jongeren werden de dragers van maatschappelijke vernieuwing. Hiermee kwam voor het eerst de maatschappelijke en economische betekenis van de jeugd naar voren. Jeugdwelzijnswerkers kregen de taak kinderen en jongeren te ondersteunen in hun ontwikkeling. Ingrijpen was uit den boze.

In de jaren tachtig en negentig werd duidelijk dat de jeugd een hoge prijs betaalde doordat ouders, docenten en professionals niet ingrepen. Kinderen en jongeren konden zich niet handhaven in de samenleving. Uit de wetenschap kwamen diverse pleidooien voor

LAARS TUSSEN JONGEREN EN HUN OMGEVING”

Renkum heeft zij nu een team van jongerenwerkers om zich heen die meer en meer de kracht van een stevig netwerk ervaren. Zij leren en groeien in hun rol als jongerenwerker. Ik wil dat de jongerenwerkers zelfstandig worden en in zicht komen en dat zij op hun manier groeien, ontwikkelen en er voor de jongeren kunnen zijn waar dat nodig is.” ‘Welzijn nieuwe stijl’ zorgt er voor dat meer aan burgers zelf wordt overgelaten. De jongerenwerkers moeten dus naar buiten, zij moeten weten wat er speelt. Jezelf constant laten zien, zichtbaar zijn is daarbij van het grootste belang. Die zichtbaarheid, door daar te zijn waar de jongeren zijn, die werkt in Renkum.

“Wij zijn makelaars tussen jongeren en hun omgeving, wij verbinden daar waar de jongeren die verbinding nodig achten.”

Het proces van leren, groeien en bijschaven is inherent aan jongerenwerk en het in verbinding staan met jongeren. Door de netwerkbenadering kan iedereen binnen deze dynamische (en soms hectische) omgeving blijven groeien. Je doet het samen, voor jezelf en voor iedereen in het netwerk. Vanuit die gezamenlijkheid bouw je aan een netwerk waarin ruimte is voor ieders bijdrage.

participatiepedagogiek.

Jeugdwelzijnswerkers als buurtpedagogen

“Het stimuleren van onderlinge betrokkenheid en steun”, zo vervolgt het NJI, “is in de huidige samenleving niet meer vanzelfsprekend. Voor de sociale ontwikkeling van kinderen en jongeren is het belangrijk dat ze binding hebben met de samenleving.” De buurtpedagoog, een begrip dat is geïntroduceerd door De Winter (2002, *Over last van jongeren en de lusten van een buurtpedagogische aanpak*, Den Haag: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling), speelt hierin een sleutelrol: “De buurtpedagoog is iemand die verantwoordelijk is voor het

JONGEREN IN RENKUM:

In gesprek met Alex, Maikel, Joyce, Tonny, Melanie en Mark

Wat maakt een jongerenwerker een goede jongerenwerker? Sluit de werkwijze van de jongerenwerkers in Renkum aan bij wat de jongeren prettig vinden? In een gesprek met Alex, Maikel, Joyce, Tonny, Melanie en Mark, zes jongeren uit Renkum en omgeving werden deze vragen gesteld en beantwoord.

“Als de jongerenwerkers er niet zouden zijn, zou er echt een gat ontstaan, dan zouden we nergens terecht kunnen.” Alex

Lijn50 is een fijne plek voor jongeren om te komen: de sfeer is goed, het is er lekker warm, weinig overlast voor

buurtbewoners, je kunt er samen zijn met vrienden en er is vanalles te doen. De ideale plek voor jongeren om samen te komen en te 'chillen'.

Eerder was er nog een officiële hangplek buiten, tegenover het politiebureau, maar sinds die er niet meer is, kunnen jongeren nergens 'ongestoord' hangen. Buurtbewoners hebben al snel last van de jongeren, zeker als zij zich met een grote groep verzamelen op een plek waar veel huizen staan. Bijna overal waar ze staan worden ze door de politie weggestuurd. Dat begrijpen de jongeren wel, als je met een groep van 20 – 25 jongeren hard praat, dan veroorzaakt dat natuurlijk geluids-overlast. En ja, ook kan het intimiderend werken als er een hele groep jongeren op de stoep hangt.

“Maar wij zijn echt niet eng hoor.”

“Andere mensen denken misschien ook wel mee, maar daar is niet altijd de klik. Die klik is gewoon heel belangrijk.” Maikel

leggen van verbindingen tussen kinderen en jongeren en volwassenen in een buurt. Hij of zij kan binding bevorderen door te luisteren naar kinderen en jongeren, maar ook door gezag uit te stralen en zo nodig de confrontatie met hen aan te gaan.” De buurtpedagoog maakt onderdeel uit “van positief jeugdbeleid, met als uitgangspunt het versterken en benutten van de eigen kracht van kinderen, jongeren, ouders en gezinnen. Jeugdwelzijnswerkers zijn geschikt om de rol van buurtpedagoog vervullen. Zij werken veel samen met het onderwijs en andere partners, zoals brede scholen, aan een samenhangend aanbod voor kinderen en jongeren in de buurt. In buurten zijn steeds meer organisaties en vrijwilligers actief die buiten het jeugdwelzijnswerk vallen, bijvoorbeeld de kinderopvang en de buitenschoolse opvang. Daarom is het belangrijk dat jeugdwerkers een specifieke rol als buurtpedagoog gaan vervullen.” De functie van

“MAAR WIJ ZIJN ECHT NIET ENG HOOR.”

Als de jongeren buiten hangen, komen de jongerenwerkers regelmatig een kijkje nemen en een praatje maken. De jongeren ervaren dat als prettig, zij voelen geen controle, wel belangstelling. Er is sprake van gelijkwaardigheid, van nieuwsgierigheid, van betrokkenheid vanuit de jongerenwerkers. De jongeren waarderen dit en voelen zich veilig bij de jongerenwerker. “Hij denkt net als wij”, “zij weet wat er speelt”, “ze proberen ons te begrijpen, dan bouw je vanzelf een band op”. De jongeren voelen de ruimte om naar de jongerenwerker toe te gaan als ze willen praten of als ze een probleem hebben. De jongerenwerker hoeft het probleem niet voor hen op te lossen; een luisterend oor en samen na denken over hoe verder, is voldoende. En als een jongerenwerker dan ook nog doet wat hij of zij belooft, dan is er sprake van de ideale jongerenwerker.

“Wij hebben respect voor de jongerenwerkers, ze doen het werk echt voor ons. Je voelt dat ze het goed bedoelen.” Melanie

De jongerenwerker is voor de jongeren een spil in een groter netwerk. Als er problemen zijn met bijvoorbeeld buurtbewoners of de politie is de jongerenwerker vaak de schakel tussen beide partijen. De jongeren communiceren met de jongerenwerker en de andere partij doet dat ook. Een groot voordeel dus als de lijnen binnen het netwerk kort zijn, zodat iedereen snel in actie kan komen als dat nodig is. De jongerenwerkers in Renkum vormen als team een krachtige basis van een groter netwerk. Door de netwerkbenadering bewegen de jongeren zich vrij en komen ze makkelijk in contact met een schakel uit het netwerk. Hierdoor biedt het netwerk een veilige omgeving om te leven.

“Niet alleen vóór jongeren dingen doen, maar ook samen met hen.” Joyce

de buurtpedagoog zie we terug in Welzijn Nieuwe Stijl, het overheidsprogramma dat als doel heeft om een nieuwe impuls te geven aan de invulling van de potentie die de Wet maatschappelijke ondersteuning in zich heeft, met name in de bakens “gebaseerd op de eigen kracht van de burger”, “formeel en informeel in optimale verhouding”, “doordachte balans tussen collectief en individueel” en “integraal werken”. Voorwaarde is het laatste van de acht bakens: “gebaseerd op ruimte voor de professional”.

Waarom is jeugdwelzijnswerk zo belangrijk? Het NJI noemt diverse argumenten, waaronder dit: “Met het jeugdwelzijnswerk [...] zijn er voor kinderen, tieners en jongeren – naast het gezin en school en werk – opvoeders die (al dan niet met speciale programma’s) begeleiding

HET JONGERENWERK IN DE GEMEENTE RENKUM STAAT

Kiki Miechels

Hallo iedereen,

Ik ben Kiki Miechels en ik ben 19 jaar oud. Ik ben werkzaam bij Solidez, een brede welzijnsorganisatie in de Gemeente Renkum en Wageningen. Ik werk in de Huiskamer in Doorwerth. Een jongerencentrum in buurtcentrum de Poort van Doorwerth. Ik ben onderdeel van het team jongerenwerk van de Gemeente Renkum.

“Het jongerenwerk in de gemeente Renkum staat voor ontwikkeling van de eigen kracht van jongeren.”

Ik bedoel hiermee dat ik het belangrijk vind dat jongeren zelf iets voor elkaar krijgen. Dit kan je doen door ze te ondersteunen een activiteit door en voor jongeren op te zetten. De eigen kracht van de jongeren zichtbaar maken, individueel, onderling maar ook naar buiten, naar andere jongeren, collega's, buurtbewoners, scholen of andere organisaties. Individueel betekent dat de eigen kracht van de jongeren naar boven komt, en ze dit zelf ook gaan inzien, waardoor ze nog meer gemotiveerd raken om ergens mee te beginnen en hun eigen “ding” op te zetten. Motiveren, waardering tonen, positief benaderen, stimuleren zijn belangrijke acties om uit te voeren tijdens dit soort processen met jongeren.

Ik vind het ook belangrijk dat je samenwerkt met andere collega's, netwerkpartners om iets te bereiken en tot

stand te brengen. Niet alleen in de Poort van Doorwerth zoals in mijn geval, maar ook met andere collega's, in de gemeente Renkum. Als de jongeren hulp nodig hebben bij het organiseren van een voetbaltoernooi kan sportbuurtwerk hier een belangrijke rol in hebben. Als ze hulp nodig hebben bij het organiseren van een activiteit die te maken heeft met koken kan het project van Amber “Man in uitvoering” hier een rol in spelen. Door te netwerken komt een activiteit met meer kwaliteit tot stand. Door samen te werken aan een activiteit worden er meerdere mensen, collega's, projecten, en/of instanties in beeld gebracht. Ik vind dit belangrijk omdat niet iedereen weet wat wij en anderen doen, en dit moet zichtbaar worden.

Ik vind het belangrijk dat jongeren dingen doen. Ergens aan werken wat ZIJ leuk vinden, en niet wat ik leuk vind. Wij zijn er voor hen, en als zij graag iets willen dan kunnen ze dit samen, met ondersteuning van mij voor elkaar krijgen. Initiatieven die jongeren aangeven, daar moet wat aan gedaan worden, vind ik. Dat is goud waard, en dat kun je niet zomaar laten gaan. Ideeën van jongeren zijn vaak heel creatief en tijdens een voorbereiding sluiten er vaak nog meer jongeren aan met goede ideeën. Het is daarom belangrijk dat je dit wel gelijk oppakt, afspraken maakt maar vooral laat weten dat als ze het willen ze het ook kunnen. Ik vind het ook belangrijk dat ik betrokken ben bij wat er gebeurt en speelt onder de jongeren. De ontwikkelingen zien doe je door middel van

bieden bij hoe de samenleving werkt en hoe zij met hun kwaliteiten een bijdrage kunnen leveren aan die samenleving en hun invloed daarop kunnen aanwenden. Begeleiders die hen leren hoe zij zelf initiatieven kunnen ontwikkelen en daarmee hun eigen kracht en oplossend vermogen kunnen versterken. Of die hen adviseren en begeleiden bij het ontwikkelen van hun talenten. Waardering voor die talenten is belangrijk voor hun eigenwaarde en de binding aan de samenleving.” En ook, niet onbelangrijk: “Met het jeugdwelzijnswerk [...] wordt er uitvoering gegeven aan internationale verdragen voor de rechten van het kind: het recht op actief burgerschap en participatie.”

VOOR ONTWIKKELING VAN DE EIGEN KRACHT VAN JONGEREN.

regelmatig te vragen hoe het gaat met het voorbereiden van de activiteit. Dit kan je tijdens een inloop doen, maar ook door samen met de jongeren een apart overleg moment/vergadering in te lassen. Zo weet je wat er gebeurt, wat de ontwikkelingen zijn, waar je kan ondersteunen, waar je kan inspringen, waar je kan motiveren, en waar je andere hulp in kan zetten. Zo haal je de eigen kracht uit de jongeren naar voren wat ik belangrijk vind om nog eens te bedrukken bij de jongeren. Dat is het stukje waardering waardoor ze meer motivatie krijgen of steun kunnen zoeken.

Sociaal ondernemerschap is een uitdaging. Bijvoorbeeld samen met de jongeren en aansluitend bij hun ideeën en wensen een grootschalige activiteit bedenken, zoals een voetbaltoernooi tegen andere

gemeenten. En de opbrengsten van het toernooi aan een goed doel geven naar keuze van de jongeren. Of met de opbrengst een buurtfeest organiseren in hun wijk.

Hebben ze geld nodig voor een activiteit dan kunnen ze samen met mij een fonds aanschrijven voor de financiering, bijvoorbeeld het Oranjefonds of de stichting Pekoer. Maar ze kunnen ook eigen bronnen gebruiken zoals hun eigen sportvereniging of school. Ik help ze verbanden zoeken in hun eigen omgeving. Jongeren kunnen een activiteit organiseren met zowel het doel "plezier" als ook het doel om geld op te halen voor een goed doel of activiteit. Door met supermarkten, winkels, buurthuizen etc. te praten zijn jongeren zelf al ondernemend bezig met een activiteit.

HET JONGERENWERK IN DE GEMEENTE RENKUM STAAT VOOR

Lenie Diepenbroek

Ik ben Lenie Diepenbroek en ik ben 33 jaar oud. Ik ben werkzaam bij Solidez als ambulant jongerenwerker.

“Het jongerenwerk in de gemeente Renkum staat voor de jongeren in Renkum de goede kant op leiden.”

Hiermee bedoel ik niet dat ze allemaal de verkeerde kant op gaan, maar dat ze meer in de mars hebben dan ze zelf weten en dat belemmert hun doorstroom naar een normaal leven. Ik weet uit ervaring omdat ik zelf ook uit Renkum kom en uit een achterstandswijk dat het moeilijk te geloven is dat er meer voor de jongeren uit zulke wijken is weggelegd, maar dat je er zelf wel wat aan moet doen en dat het niet voor je aan komt waaien. Ik praat veel met ze over dingen in het leven en dat ik voor wat ik heb bereikt ook hard heb moeten knokken.

Wij bij lijn 50, mijn collega's en ik doen ons best om de jongeren te laten zien dat er ook een andere kant is. We laten jongeren meedoen met activiteiten en geven ze de leiding over sommige dingen, en als je dat allemaal goed uit wil voeren dan zal je op tijd moeten komen, je aan de afspraken moeten houden, leren omgaan met kritiek en teamwork. Ik denk als ze goed hun best doen en je laat merken aan de jongeren dat het goed gaat en dat je trots op ze bent dat ze dat waarderen en dat het hen helpt om in te zien dat er meer in hen zit. Ze laten zien dat het ook anders kan ook al kom je uit een achterstandswijk en ben je een randgroepjongere.

Maar vooral praat ik veel met de jongeren als ik langs de hangplekken ga en hen buiten bezoek. Ik praat met ze over werk, school, een opleiding gaan volgen, want dat is noodzakelijk in het leven zeg ik dan als je ooit iets wil bereiken. Ik wil ze duidelijk maken dat als ze willen er ook een weg is en dat we samen aan hun toekomst kunnen werken, want daar ben ik immers voor, de jongeren naar het juiste pad leiden en een mooie toekomst geven, is in ieder geval waar we voor gaan.

Sociaal ondernemen van jongeren stimuleer ik omdat ze dan zichzelf moeten laten zien. Laat de jongeren verbinding leggen met andere mensen zoals de eigenaar van de sporthal of met mensen uit de buurt om aan te geven aan elkaar wat nou precies de overlast is.

Samen een voetbal toernooi opzetten met andere jongeren waar het niet mee klikt om vooroordelen over elkaar weg te nemen. Dit heb ik zelf ondernomen om hun vooroordelen over elkaar weg te nemen. Ik heb hierbij de hulp gevraagd van verschillende jongeren van de twee verschillende doelgroepen. Ik heb ze er via een soort van participatie ladder langzaam in laten stromen door ze steeds meer taken te geven, zoals contact leggen met de baas van de sporthal, materialen, flyeren etc. en dat ging steeds beter. Het gaat nu zo goed dat de jongeren het helemaal zelf opzetten zonder onze hulp.

Leren van de samenleving

DE JONGEREN IN RENKUM DE GOEDE KANT OP LEIDEN.

In zijn analyse van jeugdculturen onderscheidt Janssen twee thema's die hier relevant zijn. Het gaat om de behoefte van jongeren om zich af te sluiten van de samenleving en om de behoefte om zelf antwoorden te vinden op de uitdagingen waar de samenleving hen voor stelt.

Behoefte aan een eigen plek

Volgens Janssen is een thema “in de historische ontwikkeling [...] de voordurende behoefte van jongeren aan een eigen, afgesloten wereld en de behoefte van volwassenen om daarin sturend en regelend op te treden. De geleide jeugdbeweging is het klassieke voorbeeld.

DE EIGEN WEG BEWANDELEN

Julieck Hardijzer

Mijn naam is Julieck Hardijzer. Ik werk ongeveer 10 jaar bij, voorheen De Bries en nu Solidez, in de gemeente Renkum, als coördinator en ambulant jongerenwerker. Wat ik belangrijk vind in mijn werk is niet welzijn of jongerenwerk nieuwe stijl of constant het wiel uitvinden, maar kijken naar het individu en naar groepsprocessen. Hoe gaat dat in zijn werk en hoe krijg je de jongeren of de groep naar een hoger plan.

Wat ik daarvoor nodig heb is mijn eigen visie, namelijk dat ieder mens het recht heeft om zijn eigen weg te bewandelen. Tijdens het lopen van je eigen weg heb je de keuze om te bepalen welke richting je uit loopt. Soms loopt een weg dood, maar je kan altijd terug wandelen om vervolgens te bepalen welke richting je dan uit zou willen lopen. Soms kom je voor een stoplicht en word je gedwongen om te stoppen. Soms kom je op een kruising

en moet je bewust een keuze maken, welke richting je dan op gaat! Aan iedere weg die je bewandelt zitten consequenties, aanvaard je de consequentie dan heb je een leerervaring, waarvan je groeit en jezelf kunt ontwikkelen. Dit probeer ik jongeren mee te geven. De jongeren moeten de ruimte krijgen om zich te ontwikkelen. Jongeren moeten in zichzelf geloven, zodat ze verder komen met hun eigen doelen. De jongerenwerker verbindt jongeren aan kansen en aan hun omgeving, door hen te (onder)steunen in hetgeen ze willen en kunnen doen en grenzen te stellen of af te kaderen in wat wel en niet maatschappelijk geoorloofd is. Als jongerenwerker ben je een makelaar tussen de jongeren en hun omgeving. Als jongerenwerker begeef je je, in hun leef- en beleavingswereld, die continu in beweging is. De jongerenwerker beweegt met de jongeren mee en niet andersom.

Een initiatief van de jeugd werd overgenomen door stand, partij, kerk en staat. Zo werd het gereguleerd en, in sommige gevallen, geperverteerd. Vandaag de dag zet de spanning tussen jeugd en buitenwereld zich voort in de commerciële uitbating van de jeugd. Terwijl de jeugd haar uiterste best doet iets nieuws te bedenken, speurt de commercie naar haar verlangens en speelt daarop in" (p. 11-12).

Behoeft aan eigen antwoorden

Een tweede thema dat Janssen aansnijdt is "het pogen van veel jeugdbewegingen een antwoord te vinden op processen van

HET JONGERENWERK IN DE GEMEENTE RENKUM STAAT VOOR GROEI

Kevin Moorees

Het jongerenwerk in de gemeente Renkum staat voor groei van jongeren. Ons doel is om er voor alle jongeren te zijn en deze een mogelijkheid te bieden dat ze een betere versie van zichzelf kunnen worden. In dit proces ondersteunen we ze zodat ze gaandeweg dingen leren en zich ontwikkelen. Ik daag iedere jongere uit om zich te ontwikkelen naar eigen kunnen.

Ik doe dit door met jongeren contact te leggen, jongeren een kans en een veilige plek te bieden waar dit kan. Zelf ben ik erg op jongeren gefocust en minder op de omgeving. Hierin zou ik een voorbeeld kunnen nemen aan mijn collega Kiki die meer samenwerkt met partners. Hierdoor kunnen er meer kansen ontstaan voor de jongeren en kunnen activiteiten veel breder getrokken worden waardoor jong en oud elkaar ontmoeten en een beter beeld van elkaar krijgen.

Wat ik ook kan doen is meer gebruik gaan maken van Yammer (dat is een soort interne linkedIn), zodat collega's meer op de hoogte zijn van de dingen die ik onderneem en makkelijker aan kunnen haken. Daarnaast wil ik inzetten op het gebruik van sociaal media zodat externe mensen ook op de hoogte zijn wat er gebeurt voor en door

jongeren. Hierdoor kan het beeld van jongeren aanzienlijk veranderen in positieve zin.

Als eindredacteur van jonginrenkum.nl kan ik kijken hoe ik de site aantrekkelijker kan maken voor jongeren zodat die beter bezocht wordt. Als sociaal ondernemer kunnen we misschien reclame gaan plaatsen op de website zodat er een eigen inkomen gegenereerd wordt. Dit inkomen kan weer gebruikt worden om activiteiten te organiseren die gekoppeld zijn aan jonginrenkum.nl.

rationalisering en verzakelijking. Dat begint al bij de vrije jeugdbeweging, maar ook de *flowerpower* en veel hedendaagse jeugdculturele uitingen zijn reacties op de moderne *Gesellschaft* (de zakelijke, contractuele samenleving) door het vestigen van een *Gemeinschaft* (een meer emotioneel betrokken wijze van samenleven)" (p. 12).

Van ontwikkelingsopgaven ...

Ergens in de samenleving lijkt op een geheime plek een grens te liggen tussen "jongeren" en "niet-jongeren". Van wie die grens passeert en jongere-af is, verwachten we dat hij of zij als vanzelfsprekend regie neemt voor het eigen leven. Zeker in de huidige samenleving gaan

BUURTMIX" : EEN MOMENT VAN ONTMOETING VAN DE

Patricia de Wit en Hans Kap

Oktober 2011 zijn we met jongerenwerk en Sportbuurtwerk van Solidez Renkum gestart met het netwerkprogramma "In verband met jongeren" onder leiding van Anne-Marie Poorthuis van Eigentijdse Verbindingen.

Het netwerkprogramma is een manier van organiseren, waarbij sportbuurtwerk en jongerenwerk via netwerken bouwen aan een aantrekkelijke en toegankelijke omgeving voor inwoners uit de gemeente Renkum en de initiatiefkracht van inwoners stimuleren en ondersteunen. Tijdens de eerste bijeenkomst stond "Sport in de wijk" centraal en is het woord Buurtmix uitgevonden. Tijdens deze brainstormsessie kwamen we vanuit het jongerenwerk en Sportbuurtwerk tot de conclusie dat het van belang was het netwerk uit te breiden met buurtwerk. Samen zijn we de uitdaging aangegaan om Buurtmix verder vorm te geven. Na 5 brainstormsessies staat het Buurtmix verhaal. Ieder heeft een eigen inbreng geleverd en gelooft steeds meer in de Buurtmix. We zijn samen eigenaar geworden van dit product. Het mooie van de Buurtmix is dat het zich kan blijven ontwikkelen vanuit de praktijk. Er is geen eindpunt van ontwikkeling.

Buurtmix staat voor een multidisciplinaire wijkgerichte aanpak, waarbij bewoners (sleutelfiguren), wijkvereniging en/of dorpsplatform actief betrokken zijn en een dag voorbereiden waarbij verschillende disciplines van Solidez (een buurtwerker, een producthouder van een dorpshuis, een programmacoördinator Kulturhus, een jongerenwerker of een sportbuurtwerker, betrokken

kunnen zijn. Ook Vivare, onderwijs, buitenschoolse opvang kunnen worden betrokken. Door de Buurtmix ontstaat een ontmoeting van de buurt zelf.

De vraag voor een Buurtmix kan zowel bij de bewoners als bij Solidez of Vivare vandaan komen die een signaal/behoefte/vraag voor een Buurtmix oppikken. De Buurtmix is niet afhankelijk van tijd en ruimte van professionals. Er is geen toestemming nodig van professionals. Overal en altijd kan een Buurtmix ontstaan. De buurt organiseert een Buurtmix en kan deze uitvoeren met een mix van verschillende disciplines bijvoorbeeld: culturele activiteiten (dans, theater enz), sport-, spel- en klusactiviteiten met een gezellige invulling (eten, muziek, enz) in een straat, buurt/wijk, dorp/kern. Een Buurtmix kan worden georganiseerd in combinatie met andere festiviteiten. Verschillende disciplines worden betrokken die de activiteiten faciliteren (mix betekent minimaal 2 disciplines, alle

meedoen en regie hand in hand. We gaan ervan uit dat dit te leren is en daarmee ook dat jongeren in staat zijn die grens te vinden en te passeren. We weten ook dat jongeren ontwikkelingsopgaven hebben te volbrengen waarmee ze leren zelfstandig in de samenleving te functioneren. Hoe dit voor elkaar te krijgen als jongeren hun eigen plek en hun eigen antwoorden willen vinden? En hoe dit voor elkaar te krijgen als jongeren spanningsvelden tegenkomen waarvan we nauwelijks mogen verwachten dat ze die in hun uppie kunnen oplossen? De sleutel is om niet uit te gaan van "jongeren" en "samenleving" als globale categorieën die zo abstract zijn dat je anderen er met gemak in kunt herkennen, maar te abstract zijn om jezelf er nog in te herkennen. Sociologie is soms net astrologie: je herkent veel in de categorieën dan wel horoscooptekens, maar op de een of andere manier past het nooit helemaal. Een bekend verschijnsel is dat we af

BUURT (STRAAT, WIJK, KERN) IN DE GEMEENTE RENKUM.

verschillende combinaties zijn mogelijk).

De samenwerking voegt een meerwaarde (effectief inzet van diverse bestaande en nieuwe netwerken) toe aan de bestaande dynamiek in de wijk. Netwerken van buurtbewoners (van jong tot oud) worden ingezet en de beroepskrachten van Solidez bekijken samen wat mogelijk is vanuit hun disciplines om samen met collega's en de bewoners tot een Buurtmix op maat te komen. De methode heet Buurtmix. De buurt geeft daarnaast zelf een naam aan het evenement wat zij organiseren, zodat het een buurtbeleving blijft en de buurt eigenaar blijft van het evenement.

Zoals gezegd kan iedereen het initiatief nemen om een Buurtmix te organiseren. Als initiatiefnemer van de Buurtmix, begin je met de opbouw van je netwerk. Wie wil je erbij hebben om tot een geslaagde Buurtmix te komen? De initiatiefnemer nodigt het netwerk uit voor een oriëntatiegesprek/brainstormgesprek (multidisciplinair). Het gemeenschappelijk doel en de doelgroep voor Buurtmix worden verkend. Welke vraag of welke problematiek er speelt in de buurt. De Buurtmix kan bijvoorbeeld een middel zijn om een beweging rond een vraag of problematiek op gang te brengen, waardoor de leefbaarheid verbetert in de buurt.

Wanneer de aanwezigen enthousiast zijn, wordt er gezamenlijk besloten dat een Buurtmix wordt georganiseerd en worden datum, locatie en tijd

vastgesteld. Alle aanwezigen gaan dan hun eigen netwerken activeren om deel te nemen aan de Buurtmix (netwerk opbouw). Ze inventariseren in hun netwerken wat mogelijkheden zijn en wie wat wil doen in de Buurtmix.

Het is de bedoeling dat buurten die ervaring hebben met Buurtmix, dit steeds zelfstandiger gaan organiseren. De grootte van de Buurtmix hangt af van de eigen wensen in de buurt, de jaarplanning van een buurt en de beschikbaarheid van disciplines op dat moment.

Actuele voorbeelden zijn een Buurtmix in Doorwerth en een Buurtmix in Renkum. Bij de buurtmix in Renkum stond het opknappen van het binnenterrein Reijmersweg centraal. In Doorwerth gaat het om een portiekgesprek met Buurtmix als middel.

kunnen geven op buitenlanders, maar weglopen met onze Turkse buurman. De actie "26.000 asielzoekers" gaf plotseling al die anonieme gelukszoekers een gezicht en een verhaal en veranderde de publieke opinie daarmee drastisch. Tijden zijn inmiddels weer anders: geen grootscheeps generaal pardon meer en je moet van goeden huize komen om voor de politiek als uitzondering door te kunnen gaan en weer aan de grootschaligheid van de handhaving te kunnen ontkomen. Prompt zien we in de literatuur weer onderzoeksresultaten over grote groepen, zoals de studie van Van Houwelingen met de veelzeggende titel "Bezorgde en boze burgers" (2011, in: Dekker & den Ridder (red.) *Stemming onbestemd. Tweede verdieppingsstudie Continu Onderzoek Burgerperspectieven*, Sociaal en Cultureel Planbureau Den Haag). Daarin wordt een houding geschetst die overeenkomt met de reactie op het jeugdwelzijnsbeleid van twintig jaar terug: "De jeugd

OPZET BUURTMIX DOORTWERTH 10 OKTOBER

Patricia de Wit en Hans Kap

Initiatiefnemer

Buurtwerk Doorwerth en Vivare woonconsument:
Portiekgesprek Buurtmix als middel.

Netwerk

- Beroepskrachten Solidez: vrijwilligerscentrale, combinatiefunctionaris Sportbuurtwerk (SCW sport en RocA12 stagiaire), buurtwerk.
- Vrijwilligers uit buurt/dorps huis Poort van Doorwerth
- Samenwerkingspartners: Ritmiek/muziek (Stichting beleven Doorwerth) met 2 maatschappelijke stagiaires, Vivare (2 woonconsulenten en beheerder)

Activiteiten

- Tent (grote dichte tent met 1 ingang, met muziek Nederlandstalig op keyboard, cup cakejes, sjoelen, hapje en drankje

- Voor de tent partytent en infokraampjes van Leven Nu en Vrijwilligerscentrale (flyers)
- Schilderactiviteiten door kinderen
- Voor de kabelbaan Dansuitvoering door Ritmiek muziek
- Tafeltjes naast de tent
- Springkussen en Pannavoetbal aan andere kant van het veldje door Sportbuurtwerk.

Aandachtspunten

- Teamverband creëren in voorbereiding en dag zelf
- taakverdeling/rolverdeling bekend per organisatie en wat je mag verwachten van elkaar
- totale plattegrond (1 geheel)
- doelgroep bekend en hoe indelen in plattegrond

wordt geen respect en fatsoensnormen meer bijgebracht. Jongeren ontsporen daardoor steeds vaker en komen terecht in de criminaliteit. [...] Bezorgdheid en boosheid zijn twee rode draden die door de antwoorden lopen. Burgers zijn bezorgd over de toenemende verruwing en verloedering van de samenleving, het gebrek aan respect en fatsoen en het verdwijnen van de saamhorigheid. Enerzijds wordt er een gebrek aan tolerantie en verdraagzaamheid geconstateerd. Anderzijds geven de burgers te kennen dat Nederland juist te tolerant is geworden, vooral tegenover mensen met onaangepast gedrag. De jeugd wordt niet streng genoeg opgevoed en misdadigers worden niet hard genoeg gestraft." We zijn een ongeduldige samenleving aan het worden.

- draaiboek dag zelf: aanwezig, briefing/voorstellen, opbouw samen/tegelijk, centraal starten, activiteiten, centraal afsluiten, opruimen tegelijk/samen, evalueren kort/drankje met alle organisaties/vrijwilligers centraal/tegelijk
- Zichtbaar zijn vooraf en op dag zelf
- Flyers vooraf verspreiden en flyers op dag zelf
- Dag zelf: kleding, spandoeken, versiering, muziek
- Wijk/flat in gesprekken kinderen en ouders (bekendheid activiteiten/dorpshuis, behoefte wat willen ze met wijk qua activiteiten enz, afkomst school/huizen enz)
- Activeren van buurt door aanwezige buurtbewoners/kinderen/ouders
- Wie komt er op de activiteit zelf af (wie kent

kinderen/ouders in de buurt, nodig ze uit om mee te helpen benaderen/uit te nodigen voor activiteit/kijken)

- Nodig buurtbewoners die kijken vanaf flat/ balkon/ tuin uit om te ontmoeten/deel te nemen
- Gesprek met buurtbewoners over toekomstige activiteiten (bekendheid activiteiten/dorpshuis, behoefte wat willen ze met wijk qua activiteiten enz, afkomst school/huizen enz)
- Volgende keer uitnodigen voor helpen bij: pr/bij opbouw/afbouw/begeleiden van activiteit.
- Bestand maken per Buurtmix/na Buurtmix van sleutelfiguren in buurt en rollen/taken

Ontwikkelingsopgaven zijn in ideale omstandigheden al niet eenvoudig te volbrengen, maar in een ongeduldige samenleving wordt het volwassen worden wel erg strak ingepland. Heb je voor de tijd die ervoor staat die grens niet bereikt, dan worden wenkbrauwen gefronst en kun je maatregelen verwachten. Jammer genoeg is ontwikkeling niet SMART te maken. We zien zelfs dat het ongeduld in diezelfde samenleving leidt tot een stagnerende ontwikkeling die in de literatuur keuzestress wordt genoemd, vaak omzeild met het uitstellen van een keuze. Hoe dan wel?

NETWERKPROGRAMMA 'IN VERBAND MET JONGEREN', 2010 -2011-2012

Ien van Doormalen, directeur bestuurder Solidez

Inleiding

In het jaar 2009 vonden de eerste gesprekken plaats tussen de initiatiefnemers van het netwerkprogramma 'In verband met Jongeren', Anne-Marie Poorthuis en Floor Basten en ondergetekende, toen nog directeur van Welvada, de Wageningse welzijnsorganisatie.

Welvada als brede welzijnsorganisatie voerde al geruime tijd Jeugd- en Jongerenwerk uit en niet geheel naar tevredenheid van de teamleider, de jongerenwerkers als ook van een deel van de jongeren zelf. Een nadere analyse met onze toenmalige jongerenwerkers leerde ons dat er sprake was van een onplezierig en ongewenst herhalend patroon. Een periode van goede verstandhoudingen tussen de jongeren onderling en tussen de jongeren en de jongerenwerkers, werd opgevolgd door een periode van verslechterende verstandhoudingen: eerst tussen groepen jongeren onderling en vervolgens tussen de jongeren en de jongerenwerkers. Nadat dit herhalende patroon van in- en uitsluiting zich enkele keren had gemanifesteerd, vonden we dat er iets moest veranderen.

Tijd voor een andere aanpak

Op dat moment kwam het netwerkprogramma 'In verband met Jongeren' in beeld. Anne-Marie en Floor kende ik vanuit een eerdere werksetting en ik was bekend met de methodiek van netwerkprogramma's zoals die door 'Netwerkimpuls' (Anne-Marie) in de achterliggende jaren was ontwikkeld. Het was een

spannende afweging: "Zou een dergelijke benaderingswijze ons kunnen helpen in het doorbreken van het ongewenste patroon. Was dit het meest geëigende programma?" Spannend omdat de werkwijze van het netwerkprogramma zich kenmerkt door een strak model waarlangs gewerkt moet worden om zodoende vertrouwd te raken met een werkwijze die gebaseerd is op andere principes.

Spannend ook omdat ik wist dat deze begeleiders van het programma, vanuit een licht stoïcijnse houding, niet zouden wijken voor gezucht en gesteun. Er zou gestuurd worden op het verwerven van nieuwe competenties: voorbij het ongemak en vanuit een oncomfortabele zone, op basis van een innerlijke overtuiging aan de slag met veranderingen. En zo geschiedde.

Omdat we het belangrijk vonden dat onze medewerkers in hun directe nabijheid meer in contact zouden komen staan met medewerkers van onze zusterorganisaties in de regio, waren we blij met een verbreding van het project naar Ede en Rhenen. Later zou Renkum daaraan toegevoegd worden.

Netwerkorganiseren is regie nemen

In 2010 startte het programma met twee van onze Wageningse jeugd- en jongerenwerkers en de sportbuurtwerker. Dat was niet meteen een onverdeeld succes. De voorspelde weerstand diende zich aan maar gelukkig vond men langzaam maar zekere mate van

... naar netwerkvaardigheden

Voor jongeren is het, net als voor volwassenen, van belang om zichzelf als persoon te laten zien. Daarmee keren we terug naar de menselijke maat. We zijn geneigd om in categorieën en stereotypen te denken, maar we zijn ook bereid om te luisteren naar iemand die de moeite neemt contact te maken en ons iets te vertellen. Om de grens te vinden waar ik het hierboven over had, kunnen we wel wat hulp gebruiken en om die hulp te vinden, moeten we contact leggen. Jeugd welzijns werkers blijken hier een verbindende rol in te spelen wanneer ze in staat zijn om jongeren en hun omgeving kennis met elkaar te laten maken op een manier die bij beide past. Dat betekent dat ze samen met jongeren het contact met de omgeving voorbereiden, maar ook dat ze de omgeving voorbereiden op contact met

balans: enerzijds aan de slag met het netwerkprogramma, anderzijds aansluiten op de dagelijkse werkpraktijk. De begeleiding die men kreeg, de opdrachten waartoe men werd uitgedaagd, kregen steeds meer betekenis en men ondervond aan den lijve wat het betekent om regie te pakken. Men leerde af te wegen: "Wie en wat kan er voor mijn doelstellingen gaan werken en zo ja, hoe dan? Wat moet ik doen en hoe kan ik dat zo succesvol mogelijk aanpakken?" Men ontwikkelde meer en beter gevoel bij de betekenis van eigen kracht, van ondernemerschap, van doelbewust en resultaatgericht handelen. De jongerenwerkers ontdekten wat het je brengt als je je eigen omgeving en de potentie daarvan vergroot door letterlijk in beeld te brengen wie en wat voor jou van betekenis kan zijn. "Wie is mijn partner, wie kan een schakel voor mij zijn, wie is een mogelijke leverancier?" Al deze ontdekkingen bleken behulpzaam te zijn in het maken van de vertaalslag met jongeren.

Opbrengst: ondernemende jongerenwerkers en ondernemende jongeren

Nu het driejarige programma zijn einde nadert, is het goed om terug te kijken. Zoals gezegd, vanaf 2011 maakte ook Renkum deel uit van het programma. Welvada fuseerde in 2010 met de Renkumse welzijnsorganisatie De Bries en samen vormden zij Solidez. De jongerenwerkers en sportbuurtwerkers van Renkum kwamen in een voorbereide omgeving en maakten snel de aansluiting op het netwerkprogramma. Het was mooi

te zien hoe een deel van de aanvankelijke weerstand daar veel minder aanwezig was.

Terugkijkend kunnen we stellen dat er het nodige veranderd is in het werk:

1. Het ongewenste herhalende patroon in het Wageningse heeft zich niet meer voorgedaan;
2. Gedragsregels met 'wijzende vingertjes' zijn vervangen door een enkele spelregel. Positief gedrag wordt beloond, negatief gedrag omzeild en omgebogen naar 'verantwoordelijkheid nemen voor je eigen kansen';
3. Jongeren ontwikkelen een positief zelfbeeld, versterken het zelforganiserend en zelfoplossend vermogen en zijn niet langer consument maar coproductent;
4. De professionals zijn ondernemender geworden, ze weten beter wat ze zelf willen en kunnen beter omgaan met belemmerende factoren, zowel binnen als buiten de organisatie. Ze weten met meer souplesse de weerbarstigheid van alledag te hanteren. Zo hebben een jongerenwerker en een sportbuurtwerker samen op 'eigen kracht' succesvol een strenge selectie van het Oranje Fondsprogramma 'Kansen voor Jongeren' doorstaan en kunnen nu onder de noemer 'Ondernemend Jong' aan de slag met een driejarig programma samen met de jongeren;
5. Jongeren treden op als ambassadeurs voor zichzelf en voor jongeren in het algemeen.

jongeren. Ze vormen als het ware een ruimte voor transitie, niet alleen van jongeren naar omgeving, maar ook van omgeving naar jongeren. Zij zorgen voor dat derde milieu en de plek waar jongeren hun eigen antwoorden proberen te vinden, niet door hen zich af te laten zonderen, maar door hen een leerruimte te bieden waarin ze veilig kunnen experimenteren. Hoe doen ze dat?

Als mensen leren we van elkaar. Dat kan op een eenzijdige manier (bijvoorbeeld: "Omdat ik het zeg"; we zien dit terug in begrippen als "overdracht") en op een wederkerige manier. Daarbij is niet per definitie sprake van algemene gelijkheid tussen de lerenden. Vygotsky's zone van naaste ontwikkeling is hierin een verhelderend begrip. De zone van naaste ontwikkeling wil zeggen dat de ontwikkeling

“Zijn er andere leerervaringen te vermelden? Had dit leerrendement ook op andere wijze tot stand kunnen komen? Welke elementen waren wel succesvol en welke minder? Hoe zit het met de rol van de teamleiders c.q. het management?”

Terugkijkend met onze professionals geven ze aan dat het programma meerwaarde heeft gehad. Dat ze graag de onderlinge regionale samenwerking voort blijven zetten omdat wederzijdse inspiratie, het uitwisselen van ervaringen en ideeën en het leren van en aan elkaar, het werk aantrekkelijker maakt. Terugkijkend met Anne-Marie passeren diverse reflecties de revue. Eén van haar kernreflecties betreft haar oordeel dat het leerrendement voor de organisatie als geheel omvangrijker had kunnen zijn als de betrokkenheid van de leidinggevendenden groter was geweest en als er vanuit het MT een actievere verbinding met het programma was geweest. Het werd een bijzonder gesprek. Bijzonder omdat we spraken over rollen, over betrokkenheid, over de toekomst van de sector, over het vakmanschap van de professional en over de toekomst en het vakmanschap van leidinggevendenden. We spraken over mijn favoriete thema's: gemeenschapszin en betekenisgeving; leiderschap en leren; vertrouwen en verantwoordelijkheid. Het gesprek daagde me uit daar nog scherper over na te denken. Intern startten we een gesprek, zowel over de ontwikkeling van teamleiderschap als over het vakmanschap van de sociaal werker. Beide professies zijn

aan verandering onderhevig en krijgen er nieuwe dimensies bij. Ik ben van mening dat medewerkers die deelnamen aan het netwerkprogramma 'In verband met Jongeren' een zekere voorsprong hebben. Iets om trots op te zijn.

gestimuleerd wordt door te leren reiken naar wat net buiten het eigen bereik ligt, maar wat met behulp van een expert wel gepakt kan worden. Jeugdwelzijnswerkers bouwen met hun netwerken dit soort zones, waar ze zelf een rol in vervullen en anderen uitnodigen om van elkaar te leren. In deze zones komen ze ook hun eigen professionaliseringsvraagstukken tegen. In haar proefschrift *Wederkerig leren* (2005, Delft: Eburon) legt Van Biene uit dat vraaggestuurd werken niet het initiatief bij de vrager laat, maar dat de vragen van de vrager sturend zijn in de professionalisering van de professional. Met andere woorden: de jeugdwelzijnswerker gaat niet zitten wachten tot een jongere met een vraag komt, maar de vragen van jongeren en omgeving laten zien waar de jeugdwelzijnswerker nog iets in te leren heeft. Zo ontstaat door het werk zelf telkens opnieuw een actueel thema dat het leren van de jeugdwelzijnswerker stuurt. Het zal

Netwerkprogramma 'Ontdek de ruimte'

Rhenen, Kees de Bree en Mohand el Khoulati

Iedere jongere heeft eigen ruimte nodig om te ontwikkelen, te ontmoeten, te ontspannen en te ondernemen. Hoe organiseer je als jongere eigen ruimte? Eigen ruimte vinden en krijgen vraagt initiatiefracht van jongeren. Hoe gebruik je als jongere je netwerken, de sociale omgeving en de openbare ruimte om ruimte te creëren? En hoe ga je dan om met de ruimte van anderen? Hoe houd je respect voor de ruimte van anderen en vind je toch eigen ruimte?

Ruimte moet je ook gegund worden. Hoe help je als buurt jongeren om eigen ruimte te vinden. Of hoe creëer je zelf ruimte voor jongeren? Omgaan met ruimte is een belangrijk vraagstuk voor jongeren van 10-23 jaar, voor de buurt als omgeving van jongeren en voor professionals die werken met jongeren. Ambitie is een verschuiving van jongeren zien als probleem in de openbare ruimte naar jongeren zien als bewoners in de buurt die eigen ruimte ontdekken en leren omgaan met ruimte van anderen.

We starten een netwerkprogramma met als thema *ontdek de ruimte* om het contact en het gesprek tussen jongeren en buurt over ruimte op gang te brengen, initiatieven te ondersteunen en voorbeelden zichtbaar te maken. Jongeren en buurt worden uitgenodigd om het ontdekken van ruimte tot uitdaging te maken, tot een vanzelfsprekend gebeuren waarop de buurt is toegerust en waarin jongeren ondernemen en experimenteren.

Stappen netwerkprogramma "Ontdek de ruimte"

- Breed op gang brengen van het gesprek tussen jongeren en buurt rond het thema *ontdek de ruimte*. Gericht gesprekken organiseren tussen jongeren en verschillende partijen in de wijk, zoals ondernemers, ouders, professionals, kunstenaars en andere buurtbewoners.
- Zichtbaar maken wat er al is aan voorbeelden en initiatieven en experimenten in de wijk, bijvoorbeeld via tentoonstelling, presentaties en lokale en digitale media.
- Bouwen aan netwerken van jongeren die een initiatief nemen, schakel zijn naar andere jongeren of buurtbewoners die ondersteunen. We organiseren 'tafelkleedsessies' om met een diversiteit aan betrokkenen netwerken te verkennen en te bouwen (zie netwerkanalyse). Schakels die in beeld komen, nodigen we ook weer uit om mee te doen aan 'tafelkleedsessies', zo komen steeds meer netwerken in beeld.
- Jongeren en buurt stimuleren om vragen rond *ontdek de ruimte* zelf op te pakken.
- Afronden netwerkprogramma met een manifestatie van alle opbrengsten.

Verkenning van het Vraaggerichte

Gerdine van Ramshorst

Vraaggericht werken is met WNS opnieuw in de aandacht komen te staan. Het lijkt een mooi antwoord op de terugtrekkende overheid en burgers die meer zelf kunnen en moeten doen.

Maar is dat ook zo? Als ik nadenk over de betekenis van vraaggericht werken in het sociaal domein, het werken met kwetsbare groepen in wijken, komen er wat vragen bij me op. Een verkenning van het vraaggerichte.

Een paar vragen die bij me boven komen

- Hebben mensen altijd een vraag?
- Als iemand een vraag kan stellen, hoever is hij dan af van de oplossing?
- Gaat het om de vraag van de "klant" of de vraag van de "opdrachtgever", of beiden?
- In welke mate heeft vraaggericht werken te maken met vragen stellen door de professional?
- Waar zit de essentie van het sociaal werk in het omgaan met vragen?

Veel kwetsbare burgers, waaronder jongeren die in aanraking komen met het jongerenwerk stellen weinig vragen. Er is wel vaak gedoe, er zijn bijvoorbeeld klachten en problemen als ze in aanraking komen met een sociaal professional en zelfs dat is niet altijd makkelijk te erkennen. Soms hebben vooral anderen last

van hen of zien anderen graag ander gedrag van hen. Het komen tot een vraag, een behoefteformulering of een initiatief, is dan zeker niet vanzelfsprekend.

Een veel geciteerde uitspraak van Einstein is: "De vraag kan niet worden opgelost op het zelfde niveau als waar hij ontstaan is". Dat betekent dat er inzicht en overzicht nodig is op een hoger abstractie niveau waardoor de vraag in een andere context komt te staan. Zo ontstaan er nieuwe mogelijkheden door het bredere perspectief. Dan is er dus iemand nodig die de vraag op een ander niveau kan zetten zodat het bredere beeld ontstaat waardoor ook weer nieuwe mogelijkheden zichtbaar worden. Met deze mogelijkheden in het vizier is de oplossing al weer veel dichterbij.

De opdracht van een gemeente zou gezien kunnen worden als een vraag van het collectief, de gemeenschap in de buurt, wijk, of stad. In welke mate komt de collectieve vraag dan overeen met de individuele vraag van een bewoner of een groepje jongeren? Hoe verbind je die met elkaar? Lukt dat altijd? Als de gemeente bijvoorbeeld vraagt om loopbaanbegeleiding, is dat dan geworteld in de vraag van de betreffende jongeren en hun ouders? In de praktijk ontstaan nieuwe inzichten door het contact met de wijkbewoners. Door contact

duidelijk zijn dat deze visie op ondernemend en onderzoekend leren vraagt om de inbedding in een organisatie die ruimte biedt voor het ondernemerschap en onderzoek van de jeugdwelzijnswerker. Daarbij kunnen best doelen worden gesteld, maar uiteindelijk is ook het leren van de professional niet geheel en al SMART te maken.

tussen uitvoerders en beleidsmakers raakt men wederzijds op de hoogte van de vragen die leven in de gemeenschap op individueel en collectief niveau. Dat schept ruimte om daar met elkaar passende antwoorden op te vinden.

Wat wil je, wat kun je zelf, hoe ziet je netwerk eruit, waarin kan ik je ondersteunen?

Dit zijn de vragen waar het om draait als je mensen in hun initiatiefracht wilt zetten. Maar stel deze vragen maar eens aan iemand op straat die je niet kent en ze zullen je raar aankijken. Deze vragen missen betekenis als ze niet worden vooraf gegaan door kennis te maken. Een kennismaking waarin je oprechte nieuwsgierigheid toont naar wie de ander is, contact legt en aan vertrouwen werkt. Dan pas vallen de vragen in vruchtbare aarde. Dan pas lukt het ook de vraag of behoefte van iemand te helpen vertalen in een positief, realistisch initiatief waar ze zelf aan kunnen bouwen met steun van hun informele en formele netwerk.

Vraaggericht werken heeft meer kanten dan in eerste instantie lijkt. Als we vluchtig kijken zijn we snel klaar; wat vraagt de klant, wat kan hij zelf doen, waarin kunnen we ondersteunen? Als we verder kijken zit veel vakmanschap van de sociaal werker in het onzichtbare gebied. Het gebied van voorbereiden, contact maken, vertalen van de vraag, verbinden van uitvoering en beleid, perspectieven bieden, betrouwbaar en aanwezig zijn, het toegankelijk maken van de omgeving.

PRAKTIJKLEREN *ivm* JONGEREN

Gerdine van Ramshorst

Praktijk & Leren

In de praktijk herhalen we veel gewoonten
Leren gaat om iets nieuws

Hoe maken we van iets nieuws een gewoonte?
En hoe halen we nieuws uit bestaande praktijk?

De mens, drie centra

Hoofd : **mentaal** centrum
Ideeën, gedachten, inzichten, principes

Hart : **emotioneel** centrum
Gevoel, relaties, verbindingen, drijfveren

Bulk : **fysiek** centrum
Handelen, gedrag, acties, vorm geven

Heb je ze op een rijtje?

Alignement resulteert in effectiviteit

Alignement
Het in lijn brengen van de onderdelen
Deze goed verbinden en op elkaar aansluiten
Voor een optimale werking van het geheel

Dit geldt ook voor de mens!

Wat moet er verbonden worden

Inzicht niveau

Het concept *opbouwend werken met jongeren*,
De netwerk programmatische principes

Verbinding niveau

De persoonlijke verbinding met drijfveren en talenten
De professionele vertaalslag, gebruik van technieken en methoden

Uitvoeringsniveau

Het integreren van de principes | het concept in de dagelijkse praktijk

Tot slot

Wat ondersteunt praktijkleren?

- Helderheid over concept en principes
- Ruimte voor invulling die past bij professional en omgeving
- Ondersteunende methodieken eigen maken
- Voorbereiden en nabespreken cases
- Persoonlijke drijfveren kennen en inbrengen
- Je werk zien als een persoonlijke onderneming
- Kleine stappen zetten, denken in groeiscenario's
- Nieuwe gewoonten bewust aanleren
- Voorbeelden zoeken, zien en maken
- Successen vieren en zichtbaar maken
- Maats maken in de omgeving, delen

Hoe maken we van iets nieuws een gewoonte?
En hoe halen we nieuws uit bestaande praktijk?

Kortom: *hoe realiseren we blijvende ontwikkeling?*

Ontwikkeling vindt plaats waar werelden elkaar ontmoeten
waar relaties gelegd worden
zodat ze **elkaar** kunnen beïnvloeden:

inspireren, ordenen, aanvullen
voeden, corrigeren, stimuleren

Vaak laten we een deel liggen van onze capaciteit

Ik heb een boek gelezen en kan fietsen inzicht & uitvoering
De verbinding truit het eigen lichaam wordt niet gemaakt.

Ik heb talent en ga aan de slag verbinding & uitvoering
Intutief kun je ver komen, maar zonder inzicht in wat je doet, waarom
en wat de gevolgen kunnen zijn mist het handelen samenhang.
Mogelijkheden tot ontwikkeling en verantwoording zijn beperkt.

Ik ben een stuurman vanaf de wal inzicht & verbinding
Als je de bedoeling snapt en je hebt de mogelijkheden in huis, rest er
niets dan het te doen. Alleen door te handelen worden effecten
zichtbaar.

Praktijkleren speelt een belangrijke rol
als verbinder en vertaler van de
elementen

concept | professional | praktijk

En draagt daarmee bij aan:

- concept | beleid 's ontwikkeling
- professionele ontwikkeling
- praktijk ontwikkeling

Er is sinds de start van het jeugdwerk veel veranderd, en veel ook niet. Met een verleden van 140 jaar is jeugdwelzijnswerk een relatief jonge discipline waarin veel te ontdekken en uit te vinden is. Wat vroeger een noviteit was, is voor de jeugdwelzijnswerkers van nu vanzelfsprekend, zo blijkt althans uit hun bijdragen aan dit tijdschrift. Waar Heyster (1942, Onze grote jongens en meisjes. Mensen in wording, 's-Hertogenbosch: L.C.G. Malmberg) nog een lans brak voor het benaderen van jongeren op een eigen wijze, omdat hun levensfase geheel eigen karakteristieken hebben, zo ook benaderen de jeugdwelzijnswerkers jongeren niet als mensen die zich ontwikkelen tot volwaardige burgers, maar als volwaardige mensen die een ontwikkeling in burgerschap teweeg kunnen brengen. Dat vraagt om zin: zin om jongeren en de samenleving op elkaar te betrekken, zin om behulpzaam te zijn, zin om met hen te organiseren dat

YOUNGCONNECTED

Eli van Balen, tekstschrijver

Leven in een tijd waar de deur naar de gehele wereld constant op een kier staat is iets waar sommige mensen moeilijk aan kunnen wennen. Vooral veel ouderen hebben moeite met de snelheid van de web wereld. Het is moeilijk voor ze om zich constant te blijven verdiepen in de razendsnelle ontwikkelingen van moderne communicatie. We kunnen met zekerheid zeggen dat een andere groep, niet alleen het internet, maar social media in het bijzonder toegevoegd heeft aan haar dagelijks bestaan. Deze groep: Jongeren is waarschijnlijk beter geconnect dan welke groep ooit tevoren in de geschiedenis van de mensheid. De tools die jongeren gebruiken om hun identiteit te bevestigen en zo een plek in de wereld te veroveren zijn de social media. Het kan net die ene tweet van je maat zijn die je toch overhaalt om wel te gaan stemmen voor de Tweede Kamer verkiezingen, of die ene "like" op je Facebook profielfoto die ervoor zorgt dat je besluit je haar toch niet af te scheren. Laten we niet vergeten dat jongeren niet alleen iets van ons zouden kunnen leren, maar dat wij, als we goed observeren, erg veel van de jongeren kunnen leren zeker daar waar het om 'netwerken' gaat. Jongeren zijn, misschien zonder zich er zelf bewust van te zijn, dagelijks bezig met 'netwerken'.

Het onderhouden en opdoen van nieuwe relaties is dankzij de verschillende social media, erg toegankelijk geworden. Ook wanneer jongeren online gamen maken ze dankbaar gebruik van een netwerk. Voor veel gamers is de interactie met mede- of tegenstanders een extra

element dat het gamen extra leuk maakt.

Zo kun je onder het gamen bijvoorbeeld verschillende tactieken bespreken, hierdoor creëert de gamer zelf een netwerk, niet alleen binnen de game zelf, maar vaak ook daarbuiten. Ze nodigen dan iemand uit via Facebook of Ping om samen een bepaalde game te gaan spelen. Youtube is ook een voorbeeld van dit 'netwerken'. Als iemand een filmpje heeft gezien dat hij of zij leuk vindt dan is er de mogelijkheid om zich te abonneren op dat specifieke kanaal. De eigenaar van het kanaal en de abonnee kunnen zo op een directe wijze met elkaar in contact komen waardoor er alweer een link wordt gelegd in het moderne netwerk van de jongere.

ze successen behalen en bovenal zin om samen de (lokale) samenleving te onderzoeken op mogelijkheden. Je zou kunnen zeggen dat jeugdwereldwerkers door hun netwerkprogramma's onderzoeksleertrajecten ontwerpen waarbij ze een afstand tot de praktijk van alle dag creëren die nieuwe en andere observaties toelaat. Omdat de jeugdwereldwerker de brug is tussen jongere en samenleving, sluit ik af met een citaat van Heyster dat zeventig jaar na dato aan actualiteit niet heeft ingeboet: "Een opvoeder die dat niet kan of niet nodig vindt ; die de soepelheid mist om telkens opnieuw, naar gelang de leeftijd en ontwikkelingsstadia van z'n pupillen, zich te verplaatsen in hún mentaliteit; die niet bedeed is met de aangeboren gave om géén leeftijd te hebben ; die niet, ondanks z'n autoriteit, een kameraad kan zijn voor het kind in ieder nieuw ontwikkelingsstadium.... deze opvoeder kan wel "tucht" hebben in z'n klas of in z'n gezin, hij kan

OVERCONNECTED

Het internet en de verschillende social media maken het ons erg gemakkelijk om contact te maken en te onderhouden, zowel op zakelijk als op privé gebied.

Een probleem voor jongeren is steeds vaker, naast de hoge telefoonrekeningen voor het afbetalen van een smartphone, het teveel bezig zijn met het bekijken en updaten van statussen op social media.

De web wereld staat net als de fysieke wereld geen moment stil en aangezien veel jongeren het gebruik van social media als deel van hun identiteit beschouwen, kan het erg stressvol voor ze zijn wanneer een status niet direct gecheckt of geupdate kan worden. Zo snel als het internet gaat, zo snel zijn ze ook weer virtueel onzichtbaar.

Daarom deze twee simpele social media regels:

CONNECT

houd je netwerk geupdate met relevante informatie

DONT OVERCONNECT

stay well connected, don't overdo it

Een netwerk kun je gezond en levend houden door het te voeden met informatie. Wanneer mensen niets van je horen, juist teveel informatie krijgen of als je niet relevante zaken deelt met een netwerk dat daar niks mee te maken heeft, is het logisch dat mensen afhaken. Het is belangrijk te weten dat veel van de informatie die je deelt met je social media netwerk op zoekmachines als google terug te vinden is. Zo kunnen er jaren lang foto's en persoonlijke gegevens op het internet rond blijven zweven zonder dat je dit zelf wil. Jongeren kunnen vaak in hun impulsiviteit dingen op het internet zetten waar ze een dag later niet meer achterstaan. Het in gesprek gaan met jongeren, zowel online als face-2-face, kan de sleutel zijn tot bewustwording in het omgaan met social media.

wél het didactische deel van zijn taak onberispelijk en met veel succes afwerken.... maar hij zal steeds de onoverbrugbare kloof tussen hem en zijn kinderen, tussen hem en zijn leerlingen voelen. Er zijn afstanden, die met de beste wil, nooit overbrugd kunnen worden, omdat hetgeen wat daar in de eerste plaats voor nodig is, ontbreekt. Dit manko bestaat voor iedereen opvoeder, die de soepelheid mist om een – geëerbiedigde – kameraad te zijn voor elk van zijn pupillen. Dit gemis maakt z'n werk bloedeloos en arm ; dat doet hem verstarren in een schoolmeesterachtige eenzijdigheid, die ook z'n stempel gaat drukken op zijn verdere leven.... Lévenswarmte en hártewarmte gaat aan hem en zijn pupillen voorbij.... !

...

Concept werkplaats jongeren ondernemen

Rhenen, Kees de Bree en Mohand el Khoulali

Tijdens het netwerkprogramma *ivmJongeren* heeft het jongerenwerk van Alleman Welzijn Rhenen samen met een groep jongeren, ondersteund door de ondernemersverenigingen en de gemeente Rhenen het initiatief genomen tot een Werkplaats Jongeren Ondernemen. De Werkplaats Jongeren Ondernemen is een plaats waar jongeren in hun vrije tijd kunnen klussen, ontmoeten, ondernemen en contacten leggen. De Werkplaats Jongeren Ondernemen daagt jongeren uit om initiatiefkracht en ondernemerschap te ontwikkelen en daagt ondernemers uit om dat te ondersteunen. De eerste stappen zijn gezet. Er is een werkplaats gehuurd. Een vaste werkgroep van tien jongeren heeft de afgelopen maanden de werkplaats ingericht, maakt gebruik van de werkplaats en is schakel naar andere jongeren. Er worden klussen gedaan in Rhenen, zoals vlaggen plaatsen voor Koninginnedag en verhuizen van ouderen. En er is een netwerk van betrokken ondernemers. In juni 2012 is de werkplaats feestelijk geopend. Verder zijn er plannen voorbereid om de organisatie en het concept van de Werkplaats Jongeren Ondernemen in Rhenen, nader vorm te geven. Idee is om de Werkplaats Jongeren Ondernemen Rhenen vorm te gaan geven als een sociale coöperatie waarin jongeren, ondernemers, jongerenwerk en andere betrokken partijen participeren. De ambities zijn groot en het vraagt veel inzet om dit concreet te maken.

Het concept werkplaats Jongeren Ondernemen

Het concept bestaat uit vier onderdelen:

- Fysieke werkplaats voor jongeren
- Klussendienst met en voor jongeren in de buurt
- Leren van ondernemers
- Communicatiewerkplaats

De fysieke werkplaats

De werkplaats biedt ruimte voor ondernemende jongeren om in hun vrije tijd te klussen, ontmoeten, ondernemen en contacten leggen. Jongeren worden uitgenodigd en uitgedaagd om zelf de werkplaats op te bouwen en te organiseren. Jongeren doen in de werkplaats klussen voor zichzelf, voor de opbouw van de werkplaats en voor maatschappelijke opdrachtgevers. Voor jongeren die aan de slag willen is er altijd wat te doen. Er is gereedschap om te sleutelen, te timmeren, te repareren enzovoort. Er wordt ook wekelijks een programma gemaakt voor speciale klussen en activiteiten.

De werkplaats is geen hangplek. Voor jongeren die alleen niets doen, is er geen plek in de werkplaats. Ambitie is wel om via de communicatiewerkplaats programma's te gaan ontwikkelen om jongeren voor te bereiden en toe te leiden naar de werkplaats.

De werkplaats is gestart met een eerste groep jongeren die de werkplaats opbouwen en die worden onder-

steund om daar verantwoordelijkheid in te dragen. Alleman Welzijn zorgt voor een jongerenwerker als werkplaatsbegeleider, die dit ondersteunt. Begeleiding naar zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid van jongeren staan centraal. Aan jongeren wordt een perspectief geboden om zich naast deelnemer van de werkplaats te ontwikkelen tot zelfstandig gebruiker van de werkplaats, tot werkplaatscoach voor andere jongeren en tot schakel naar nieuwe netwerken van jongeren. Ambitie is om een duidelijk traject te ontwikkelen waarin jongeren begeleid worden naar steeds meer zelfstandigheid en ondernemend zijn. De werkplaats heeft vaste openingstijden in namiddag, avond en weekend. Daarnaast krijgen een aantal jongeren de ruimte en verantwoordelijkheid om de werkplaats ook op andere tijden te gebruiken.

De klussendienst

De klussendienst werkt vanuit de werkplaats aan maatschappelijke klussen in Rhenen. Er wordt gebouwd aan een netwerk van mogelijke opdrachtgevers voor het doen van maatschappelijke klussen. Mogelijke opdrachtgevers zijn ondernemers, gemeente, kinderopvang, wijkcommissies, ouderenzorg, enzovoort. Voorbeelden van klussen zijn:

- verhuizen van ouderen
- vlaggen plaatsen voor Koninginnedag
- repareren van inventaris kinderopvang
- verkeer regelen bij festiviteiten ed.
- verhuizen van meubilair in het gemeentehuis
- repareren van scootmobielen samen met de plaatselijke fietsenmaker
- spullen repareren voor de spullenhulp

Klussen worden al gedaan en thans zijn we bezig met de organisatie van de klussendienst. Essentieel is om tot heldere criteria te komen voor maatschappelijke klussen. Maatschappelijke klussen zijn niet commercieel en concurrerend voor lokale ondernemers. Jongeren worden gemotiveerd doordat ze met maatschappelijke klussen geld en materialen verdienen voor het draaien van hun werkplaats.

De werkplaatsbegeleider doet samen met enkele jongeren en ondernemers de organisatie van de klussendienst. Zij gaan een soort klussenraad vormen.

Dit komt in de praktijk neer op het vinden van de weg van het vertrouwen, het wederzijds voelen van contact, van de mogelijkheid van het volledig verplaatsen in den ander. Dat vraagt van de volwassenen tijdelijk uitschakelen van zich zelf om jong te zijn met de jongeren [...].”

Dit omvat:

- werven van klussen
- beoordelen en vaststellen van klussen
- afspraken over bijdrage aan de werkplaats en materiaalgebruik
- voorbereiden van klussen
- samenstellen klussteams
- uitvoeren van de klussen
- afronden van de klussen

Leren van ondernemers

De werkplaats biedt ruimte voor jongeren om te leren van ondernemers. Samen met een netwerk van ondernemers die actief een bijdrage willen leveren, wordt een leerprogramma ontwikkeld. Voorbeelden van leeractiviteiten zijn:

- Speeddate
- Verhalen over ondernemerschap
- Ondersteunen bij initiatieven van jongeren
- Ondernemersvaardigheden
- Omgaan met financiën
- Weerbaarheidstraining
- Solliciteren naar een baan
- Starten van een bedrijf

De communicatiewerkplaats

De communicatiewerkplaats stimuleert en ondersteunt het contact en de communicatie van jongeren met de eigen buurt. De communicatiewerkplaats zorgt ook

voor zichtbaarheid en positionering van de Werkplaats Jongeren Ondernemen in Rhenen. Concrete werkwijzen zijn:

- Jongeren gaan de eigen initiatieven, activiteiten en klussen zichtbaar te maken in de buurt.
- Jongeren gaan via verschillende media presenteren, zoals krant, posters, tentoonstelling, internet, sociale media, nieuwsbrief enzovoort. Via de communicatiewerkplaats kunnen jongeren bijvoorbeeld ook kennismaken met de redactie van een krant en een tentoonstelling inrichten.
- Jongeren gaan actief netwerken bouwen in en met de buurt.
- Jongeren gaan contact maken met de buurt door aan de hand van thema's in gesprek te gaan met bewoners en ondernemers.
- Jongeren gaan een reporterteam vormen dat met behulp van foto en film, activiteiten en communicatie vastlegt en zichtbaar maakt.
- Jongeren, ondernemers en andere partijen gaan bewust werken aan de zichtbaarheid en de positionering van de werkplaats via media, nieuwsbrieven, website, acties enzovoort.
- De communicatiewerkplaats organiseert programma's om nieuwe (groepen) jongeren bij de werkplaats te betrekken of toe te leiden naar de werkplaats, onder andere het netwerkprogramma 'ontdek de ruimte'.

Op zoek naar 'ondernemendheid' in Rhenen

Eric van Berkel

Wat hebben Shawn Fanning, Niklas Zenström, en Mark Zuckerberg gemeen? Op de kop af een jaar geleden las ik een boek over netwerken als vormen van organisatie. Wij mensen beschikken met onze hersenen over een centrale organisatiestructuur: vanuit één plek wordt ons gehele lichaam aangestuurd. Dat is bij de zeester wel anders, want de hersenen van een zeester zijn verspreid over alle individuele armen. Hak een arm van een zeester af en de arm groeit weer terug. Sterker nog; de afgehakte arm kan zich ontwikkelen tot een compleet nieuwe zeester. Shawn Fanning was samen met twee collega's eind jaren negentig de eerste die 'peer to peer' netwerken ontwikkelde waarmee ze mensen in staat stelden om razendsnel muziek met elkaar uit te wisselen. Helaas bevatte zijn netwerk genaamd 'Napstar' een centrale server die door een serie van rechtszaken werd uitgeschakeld. Zenström ontwikkelde vervolgens KaZaa waar geen centrale server meer voor nodig was. Een techniek waar de makers van 'the Pirate Bay' anno 2012 op hebben voortgebouwd en die voor overheden maar moeilijk te bestrijden valt.

Dat netwerken erg flexibel en krachtig kunnen zijn omdat zij mensen in staat stellen om kennis en informatie te delen werd mij tijdens het lezen van dat boek al duidelijk. Een persoon als Mark Zuckerberg, de oprichter van Facebook, bewees dat netwerken ook winstgevend kunnen zijn. Er zijn inmiddels duizenden bedrijfjes die alleen nog via Marktplaats.nl of fans op Facebook adverteren en verkopen. Enkele maanden na het lezen over Napster, KaZaa en zeesteren schoof ik bij Stichting Eigentijdse Verbindingen aan tafel. Voor mijn onderzoeksgroep 'organisatieculturen' van de opleiding Bestuurs- en Organisatiewetenschap was ik namelijk op zoek naar een scriptieonderwerp. Via een docent hoorde

ik van een innovatief jongerenproject in Rhenen. Omdat ikzelf uit Rhenen kom, was de interesse snel gewekt en wat volgde was een onderzoek naar 'ondernemendheid' met behulp van netwerkonderzoek en een stukje narratieve analyse uit de koker van [campus]Orléon.

'Ondernemendheid' heeft me altijd gefascineerd. Sommige mensen hebben het in zich om net als Richard Branson, de oprichter van Virgin Airways, een luchtvaartmaatschappij op een bierviltje te tekenen én te realiseren. De laatste jaren zijn er in Nederland steeds meer mensen die gaan ondernemen om zowel omzet te realiseren als een bepaald maatschappelijk probleem uit de wereld te helpen. Deze zogenaamde 'sociaal ondernemers' zijn ondernemers die hun idealisme combineren met marktwerking. Denk bijvoorbeeld aan een restaurant als 'Ctaste' in Amsterdam waar je volledig in het donker dineert en bediend wordt door mensen met een visuele handicap. Of denk aan Mywheels, een bedrijf gebaseerd op het model van de coöperatie waarin eigenaren en klanten verantwoordelijkheid voor het bedrijf met elkaar delen.

Voor mijn onderzoek naar 'ondernemendheid' interviewde ik elf ondernemers in Rhenen met het doel te achterhalen wat ondernemend zijn nu precies betekent, om dit vervolgens aan de jongeren van de 'Werkplaats Jongeren Ondernemen' door te kunnen geven. Het viel me tijdens de interviews op dat veel lokale ondernemers een bijzonder levensverhaal hebben. Sommige ondernemers begonnen dertig jaar geleden hun zaak, hebben negentig uur per week moeten werken om het hoofd boven water te houden en gaan inmiddels nieuwe uitdagingen uit de weg. Andere ondernemers zijn nog jong en worstelen met een zaak

die ze wat gemakkelijk hebben overgenomen. Wat erg opviel was dat alle ondernemers een bepaalde mate van eigenwijsheid en koppigheid bezitten. 'Eigen baas' willen zijn en vrijheid ervaren als reactie op altijd maar met de kudde mee moeten lopen. Ik heb ondernemers gesproken die letterlijk ziek waren geworden door in de pas te lopen met het verplichte naar school gaan, studeren en vervolgens een negen tot vijf baan, het liefst bij een groot bedrijf of de Overheid. Met de vrijheid komt ook verantwoordelijkheid, want geen enkele zelfstandig ondernemer kan het zich permitteren om een been te breken en zes weken uit de running te zijn. Enerzijds zijn de geïnterviewde ondernemers dan ook strijdlustig en rebels, anderzijds zorgzaam en heel sociaal betrokken bij hun klanten, partners en de maatschappij. Een ondernemer die niet midden in de maatschappij staat zal immers niet veel verkopen. Ondernemers hebben ook een ideaalbeeld dat ze willen realiseren, een visie op de wereld. Bijvoorbeeld het willen aanbieden van specialiteiten uit andere landen, het lekkerste brood of een ontmoetingsplek. Het ideaalbeeld kan ook bestaan uit het innoveren van ingeslapen markten of, voor de meer gelovige lezer, net als God een Schepper willen wezen.

Om de geïnterviewde ondernemers zo goed, helder en volledig mogelijk voor het voetlicht te kunnen krijgen, besloot ik de karaktertrekken van alle ondernemers te verwerken in archetypen. Archetypen worden in veel verhalen, films, games en boeken gebruikt en bestaan vaak uit een beperkte set karaktertrekken die in een personage naar voren komen. Zo beschikt bijvoorbeeld iedere (actie)film altijd wel over een leider (zowel de good als bad guy), een komiek, een helper of side kick etc. In plaats van een film, game of boek koos ik voor het

toneel als plek waar mijn ondernemers hun verhaal zouden vertellen. Ik beschreef Rhenen als podium waarop de ondernemers een rol spelen en aangezien ik alle interviews letterlijk had uitgeschreven, kon ik voor een viertal thema's de ondernemers met elkaar in gesprek laten gaan. Immers, wat zij tijdens het interview aan mij hadden verteld, hadden ze net zo goed elkaar kunnen vertellen. Dit resulteerde per thema in korte verhalen (toneelscènes) die inzicht gaven in de kijk van de ondernemers op 'ondernemendheid'. Dat zag er bijvoorbeeld zo uit:

Rebel:

'Je verlegt iedere keer weer die finishlijn. Maar op het moment dat je er bent, dat je dat weer voor mekaar hebt, dan komt er altijd wel weer iets anders. Dat is ook in het gewone leven zo, waardoor je toch weer je grenzen verlegt en opnieuw aan de gang moet.'

Ziener:

'Je moet niet bang zijn. Ook niet overmoedig. Dat heeft niet zoveel zin. Je moet gewoon je werk doen en je moet van je werk je hobby maken. Dat kan haast niet anders als je er zo veel uren in steekt. Als je dat niet doet dan houdt het voor de rest op natuurlijk.'

Strijder:

'Het is een groeiproces. Dat vind ik het mooie. Ieder dag leer je en wat ik geleerd heb is voor mezelf op durven komen. Ik heb ontdekt dat ik een geboren leider kan zijn en iemand die kan aansturen. Wat ik jammer vind is dat als je als vrouw ergens voor gaat staan, je voor mannen een beetje onbereikbaar wordt. Het is misschien wat zelfspot en zelfbescherming maar ik zeg wel eens: ik ben een beetje bitch.

In gesprek met jongeren over ondernemerschap

Ik begon dit verhaal met te vertellen over Napstar, KaZaa, zeesterren en het belang van netwerken. Mijn onderzoek naar 'ondernemendheid' heeft niet alleen mooie verhalen van ondernemers verzameld en voor het voetlicht gebracht. Ik heb als onderzoeker een ondernemende houding gehad waar ik veel van geleerd heb. Inmiddels ontwikkelt één arm van de zeester die mijn scriptie-onderzoek heette tot een nieuw geheel: als onderzoeksstagiair voor Social Enterprise Lab Utrecht werk ik samen met [campus]Orléon aan het in kaart brengen van 'onderzoekendheid' bij sociaal ondernemers.

Tijdens de regiobijeenkomst van ambtenaren, managers, opleiders en jongerenwerkers zijn we in het kader van *ivm* Jongeren in gesprek geweest met jongeren over ondernemerschap.

Versterken buurtregie

Zie boek Gemeentelijke Netwerkstrategie voor regievoering, Anne-Marie Poorthuis 2012

Buurtcasus

Geef een actuele beschrijving van de buurt.

Buurtanalyse (omgevingsanalyse)

Ambitie is dat de buurt zich ontwikkelt tot een omgeving waar mensen de steun vinden die ze nodig hebben bij de vraagstukken die op hen afkomen. Daar kun je met elkaar als buurt aan bouwen. Je kunt beginnen met een aantal betrokkenen uit de buurt om aan de hand van de buurtcasus de draagkracht van de buurt te verkennen. Dit kun je doen door vanuit enkele individuele voorbeelden en ondersteund door wat algemene gegevens een omgevingsanalyse te maken van de buurt (zie voor instrument omgevingsanalyse het boek).

Buurtthema (onderzoeksruimte, gezamenlijk bewustzijn en buurtregie versterken)

Wat wordt het thema, hoe gaan we het noemen?

Welk verhaal, eerste beeld en knooppunten komen daarbij op?

Wie zijn al drager van dit thema en wat zijn thema's in de buurt die we hiermee kunnen verbinden? Hoe kunnen mensen vanuit eigen thema's aanhaken en verbinden? Hoe nodig je uit en hoe blijf je dat doen?

Buurtprogramma (proces van ordenen, positioneren, creatief verbinden en verschijnen)

Kies een periode die je reëel lijkt om het gesprek op gang te brengen, de aandacht voor het thema te verdiepen en initiatieven te stimuleren. Kies een periode waarvan je inschat dat de buurt de aandacht voor het thema vast kan houden. Niet te lang en niet te kort, van ongeveer een paar maanden tot een jaar. Maak een voorlopige tijdlijn. Kijk naar ontmoetingsmomenten en verbindt deze ook met wat er al gebeurt in de buurt. Maak bijvoorbeeld gebruik van activiteiten die al gepland zijn, zoals een buurtfeest of buurtmix (zie Renkum), om contact te maken.

Buurtnetwerken

Waar begin je als regievoerder? Hoe krijg je zo snel mogelijk voor elkaar dat het groter wordt dan jezelf? Wie zijn betrokken, kun je makkelijk benaderen over dit thema en enthousiast maken om mee te doen? Zoek de schakels en zorg dat je via netwerken steeds meer verbinding krijgt met de buurt zelf. Maak geen gesloten kringetjes, maar nodig iedereen uit om zijn netwerken erbij te betrekken en toegankelijk te maken. Bouw een netwerk van schakels of te wel een netwerk van netwerken vanuit het buurtthema. En blijf gedurende de hele periode aan netwerken bouwen (hulpmiddel netwerk analyses met tafelkleden).

Het buurtgesprek

Gesprek op gang brengen. Stimuleer een open en onderzoekende manier van met elkaar in gesprek zijn. Het gaat om het zoeken naar initiatieven, mogelijkheden, voorbeelden en bouwstenen. Het buurtgesprek is een 'bouwgesprek'. Problemen en verwachtingen keren we om en we nodigen iedereen uit om vanuit eigen kracht deel te nemen aan het gesprek en vanuit de eigen positie te gaan bouwen. Steeds terug naar de vraag: wat zie jij vanuit jouw positie aan initiatieven, mogelijkheden, voorbeelden en bouwstenen.

Voor degenen die het gesprek op gang brengen betekent dit allereerst gewoon nieuwsgierig zijn en iedereen als knooppunt zien. Geen voorkeuren, iedereen en alles doet er toe. Nodig mensen uit om het buurtgesprek mee te organiseren, in heel veel vormen en op heel veel plaatsen en alles zichtbaar te maken wat ze te weten komen. Nodig mensen uit om mee te doen in het nu, wees duidelijk over de periode dat je dit gesprek organiseert. Introduceer het buurtgesprek als iets dat zich steeds weer kan herhalen in de buurt, dat steeds opnieuw rond een thema wordt georganiseerd'. Dat helpt mensen om het als iets van de buurt te zien'. En vraag af en toe aan mensen: 'wat zou het volgende thema kunnen zijn'. Zo kun je een gespreks traditie op gang brengen.

Buurtpresentatie

Zal per thema verschillend zijn. Bij sommige thema's ga je de opbrengsten uitbundig presenteren en vieren. Andere thema's vragen meer bescheidenheid. Maar zorg altijd voor zichtbaarheid.

Afronding buurtthema

Wat is er nodig om het thema te borgen in de buurt? Soms is dat gewoon loslaten.

Stichting Eigentijdse Verbindingen

Team *ivm*Jongeren

Vanuit Eigentijdse Verbindingen hebben we met een team gewerkt aan *ivm*Jongeren.

- Anne-Marie Poorthuis, projectleider
- Gerdine van Ramshorst, praktijkbegeleiding en opleiding
- Floor Basten, onderzoeker
- Petra Smolders, onderzoeker
- Elly van der Bijl, IT ondersteuning
- Jos Werkhoven, communicatiemateriaal

Stichting Eigentijdse Verbindingen:

- Werkt vanuit een strategische netwerkbenadering aan organisatie, buurt en gebiedsontwikkeling
- Ondersteunt het (zelf)organiseren van ontwikkeling van initiatief tot organisatie
- Stimuleert het netwerkprogrammatisch werken rond maatschappelijke thema's
- Begeleidt het netwerkonderzoekend bouwen aan de eigen praktijk
- Ontwerpt netwerkstrategieën voor regievoering vanuit de eigen kracht van betrokkenen

Voor informatie

over ontwikkeltrajecten, netwerkonderzoek en scholing

Stichting Eigentijdse Verbindingen

Koninginneweg 98

1241 CX Kortenhoef

035-6564636

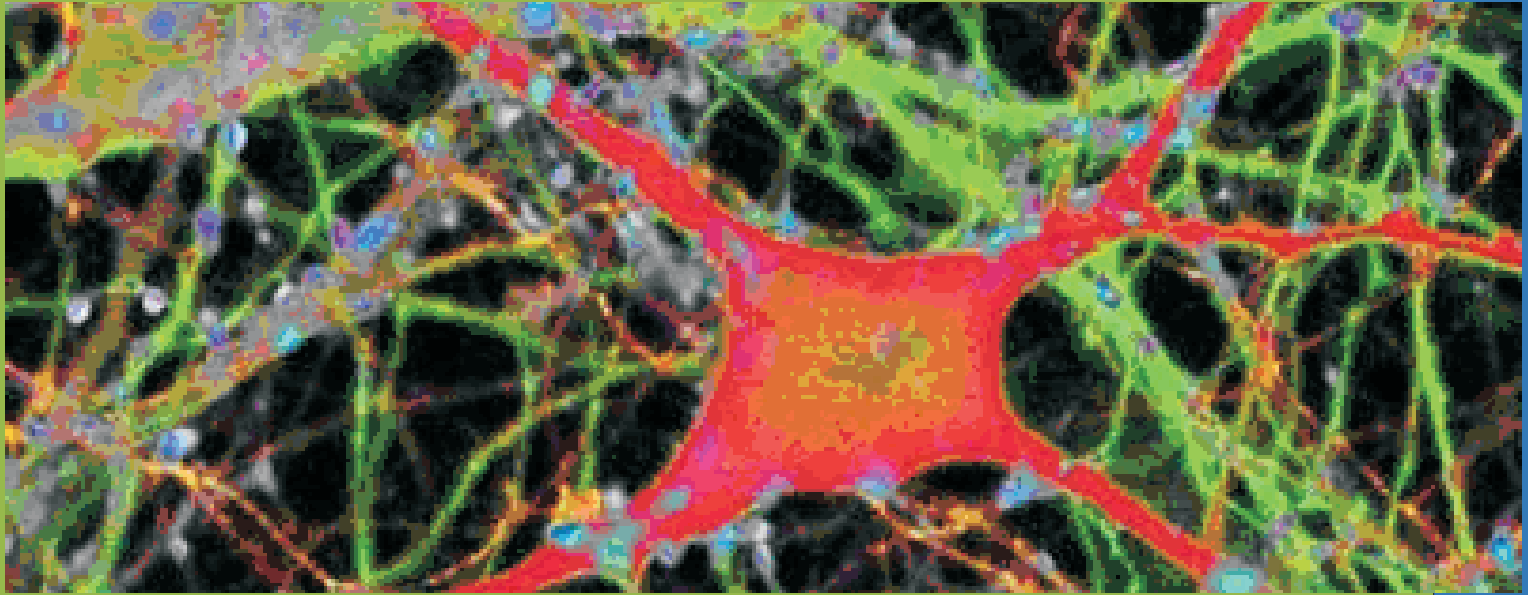
contact@eigentijdseverbindingen.nl

www.eigentijdseverbindingen.nl

www.inverbandmetjongeren.nl

**INITIATIEF
ZOEKT
NEMER (M/V)**

Loesje

Participatie in het project

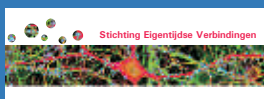
Het project 2010-2012 met jongerenwerkers van Ede, Wageningen en Renkum is mede tot stand gekomen met subsidie van de provincie Gelderland.

Gemeente Ede

Gemeente Wageningen
Gemeente Renkum

Stichting Eigentijdse Verbindingen